ΤΑ ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Ν. ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

Γ. ΒΑΛΤΑΔΩΡΟΥ:	*Ο Κλέφτης.*
Μ. ΒΑΛΣΑ:	*Μυθοποιΐα στὸν Κινηματογράφο.*
Γ. ΒΟΥΓΑ:	*Πώλ Μοράν.*
ΛΙΛΗΣ ΙΑΚΩΒΙΔΗ:	*Προσευχή.*
Β. ΚΟΥΖΟΠΟΥΛΟΥ:	*Τὸ Ρουμανικὸ Θέατρο.*
Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗ:	*Ποίημα.*
ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ:	*Ἕνα γράμμα.*
ΠΑΝΟΥ ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ:	*Ὁ Παλαμᾶς.—Φιλολογικὰ Χρονικά.*
ΠΩΛ ΜΟΡΑΝ:	*Ἡ Ὑπερβόρεια Νύχτα.*
Ρ. ΤΑΓΚΟΡ:	*Τὸ Κάνιστρο μὲ τοὺς καρπούς.*

Οἱ Νέοι μας.—Νέες Ἐκδόσεις.—Σημειώματα.

ΕΤΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ
ΤΕΥΧΟΣ 1ον
ΙΟΥΝΙΟΣ 1927

ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΔΡΑΧ. 5

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ Γ. ΠΛΟΥΜΗΣ ἔμπορος

ΡΕΘΥΜΝΟΝ ΚΑΙ ΠΕΡΑΜΑ ΡΕΘΥΜΝΗΣ (ΚΡΗΤΗ)

Ἀποικιακὰ — Ἐγχώρια εἴδη — Εἰσαγωγὴ — Ἐξαγωγὴ

Συνιστῶμεν θερμῶς τὰ κάτωθι καταστήματα ὁμογενῶν μας ἐν Αἰγύπτῳ

ΕΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ:

ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΜΝΗΜΑΤΙΔΗΣ

Ἀγορὰ καὶ πώλησις
κοσμημάτων καὶ ἀρχαιοτήτων
Παντὸς εἴδους.—Τμῆμα ὡρολογοποιίας

5—Ὁδὸς Ἀρχιεπισκοπῆς—5

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

Μέγα ἠλεκτροκίνητον καφεκοπτεῖον
Μεγάλη ἀποθήκη καφὲ Μόκας
πρασίνου καὶ ἀλεσμένου

87—Ὁδὸς Ἀταρίν—87

ΣΠΥΡ. Λ. ΓΙΑΝΝΕΤΑΚΗΣ

Ἀποθήκη καὶ ἐργοστάσιον
Οἴνων — Οἰνοπνευμάτων

27—Ὁδὸς Ἀναστάση—27.

Κ. ΜΑΓΡΙΠΛΗΣ

Ἐμπορορράπτης

Πλατεῖα Μωχαμὲτ Ἀλῆ—10

(Διάδρομος Μονφεράτου)

Θ. Ν. ΣΥΜΕΩΝΙΔΗΣ

THE COLONIAL STORES

Ἀποικιακὰ—Κονσέρβες—Τσάγια—Σοκολάτες
Δικὲρ—Κονιὰκ τὰ καλίτερα

Ὁδὸς Τεβὴκ Πασᾶ 8—10

ΑΔΑΜΑΝΤΟΠΩΛΕΙΟΝ—ΧΡΥΣΟΧΟΕΙΟΝ

ΩΡΟΛΟΓΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΔΗΜ. & ΣΑΒΒΑ Β. ΜΟΣΧΟΥ

Ὁδὸς Νουμπὰρ Πασᾶ No 7.

ΤΑ ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΕΤΟΣ Δ'. — ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ 1 — ΓΡΑΦΕΙΑ: ΠΛΑΤΕΙΑ ΑΓΙΩΝ ΘΕΟΔΩΡΩΝ ΑΡΙΘ. 9

ΙΟΥΝΙΟΣ 1927

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ Ν. ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ

ΕΠΙ ΤΩΝ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΩΝ Θ. ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ	Ἐτησία	Δραχμαὶ 100	Τιμὴ ἑκάστου φύλλου διὰ τὰς Ἀθήνας καὶ Πειραιᾶ	Δραχμαὶ	5
»	Ἑξάμηνος	» 50		»	6
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ	Ἐτησία	Φρ. χρ. 60	Διὰ τὰς ἐπαρχίας	Φρ. χρ.	2
»	Ἑξάμηνος	» » 25	Διὰ τὸ ἐξωτερικόν		

ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΜΕΝΑ Ἢ ΜΗ ΔΕΝ ΕΠΙΣΤΡΕΦΟΝΤΑΙ

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΜΥΘΟΠΟΙΪΑΣ ΣΤΟΝ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟ

Εἶχα ἀκροθίξει σὲ δυὸ προηγούμενες μελέτες μου (***Παρασκήνια***, Ὀχτώβρης 1926 σελ. 2—4 καὶ Δεκ. ἴδιας χρονιᾶς σελ. 18—20) δυὸ πολὺ σπουδαῖα ζητήματα γιὰ τὴν ἐξύψωση τοῦ κινηματογράφου πρὸς τὸ ἐπίπεδο τέχνης, ἀπομονώνοντάς τον καὶ ζητῶντας νὰ τὸν λυτρώσω ἀπὸ τὴς σαγῆνες τῆς μουσικῆς καὶ τὴς πλεκτάνες τοῦ λόγου. Τελειώνοντας αὐτὴ τὴ σειρὰ τῶν προκαταρκτικῶν μου σημειωμάτων γιὰ τὸν κινηματογράφο, ἔρχομαι σήμερα νὰ συζητήσω κάτι ἀκόμα σπουδαιότερο, τὸ ζήτημα τῆς ***μυθοποιΐας***, δηλαδὴ νὰ ἐρευνήσω ἂν μπορῇ ὁ κινηματογράφος, ἀπαλλαγμένος καὶ ἀπὸ τὸν ἐφιάλτη μιᾶς κατ' ἀνάγκην ἐξιστόρησης ἐπεισοδίων, νὰ μᾶς δώσῃ τὴς καινούργιες συγκινήσεις ποῦ διψοῦμε ἀπὸ μιὰ τέτοια θαυμάσια ἐφεύρεση, ἂν μπορῇ δηλαδὴ νὰ καταντήσῃ πραγματικὰ τέχνη. Θέλω μ' ἄλλα λόγια νὰ παστρέψω τὸν κινηματογράφο ἀπὸ κάθε τί ξένο ποῦ τοῦ κολλήθηκε καὶ νὰ τὸν πάρω καθάριο, ἔστω καὶ ἀδύναμο, γιὰ νὰ δῶ τὶ δύναται ***μοναχός του***.

Τὸ σημερινό μας θέμα εἶναι κατὰ πολὺ περιπλοκώτερο ἀπὸ τὰ δυὸ προηγούμενα. Σὰν νὰ πρόκειταν γιὰ ἕνα πρόβλημα ***εἰδικὸ*** στὸν κινηματογράφο ποῦ ἐπιδέχονταν συζήτηση ἀναμεταξύ μας, οἰκογενειακά, μονάχα δηλαδὴ τὸν κινματογράφο καὶ τὴ μουσική ἢ τὸ λόγο. Τώρα ὅμως ὅλες ἡ τέχνες ἔχουνε κάτι γιὰ νὰ ποῦν γιατὶ τὸ ζήτημα τὴς ἐνδιαφέρει ὅλες. Θὰ προσπαθήσουμε λοιπὸν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς νὰ περιορίσουμε τὴ συζήτηση, ἀμέσως κι' ὅλας σημειώνοντας κατὰ τί ἐγγίζει τὴς ἄλλες τέχνες καὶ κατὰ πῶς ἴσαμε τώρα μπόρεσε νὰ λυθῇ στὸν κύκλο τους.

Μυθοποιΐα λέγοντας ἐννοῶ πρῶτα πρῶτα ὄχι μονάχα τὴν ἐξέλιξη μιᾶς «ἐξιστόρησης» παρὰ καὶ τὴν ἀναπαράσταση μιᾶς συγκεκριμένης στιγμῆς στὴ σειρὰ τῶν ἐπεισοδίων μιᾶς ἱστορίας, ὅπως στὴς στατικὲς τέχνες. Ἂν θέλετε, μυθοποιΐα ἐννοῶ τὴ συγκριτοποίηση μιᾶς ὑπόθεσης.

Βλέπουμε λοιπὸν στὴν ἱστορία τῆς τέχνης τὰ ἑξῆς χαρακτηριστικὰ γεγονότα.

Ὁ μουσουλμανικὸς λαὸς στὴ γλυπτικὴ καὶ στὴ ζωγραφικὴ (ἰδίως ὅμως στὴν πρώτη) ἔφτασαν στὸ ἀραβούργημα. Πῶς; ἁπλούστατα ἀπὸ μιὰ παράξενη ἀπαγόρευση τῆς θρησκείας τους ποῦ δὲν ἐπέτρεπε τὴν ἀναπαράσταση τῶν χαρακτηριστικῶν τοῦ Μουχαμέτη καὶ τῶν συναγίων του στὰ τζαμιὰ καὶ σ' ὅλη τὴν ἄλλη θρησκευτική τους διακοσμητικὴ ὅπου μποροῦσε νὰ δημιουργηθῇ μιὰ μουσουλμανικὴ νέα γλυπτική. Ἦταν δηλαδὴ ἀπαγορευμένη ἡ ***μυθοποιΐα***. Ὅλη λοιπὸν ἡ ἐφευρετικότητα τῆς γλυπτικῆς καὶ τῆς ζωγραφικῆς διοχετεύθηκε στὶς γεωμετρικὲς γραμμές, σὲ βαθμὸ ποῦ ἐπηρεάστηκε καὶ ἡ ἀραβικὴ ἀρχιτεκτονική. Τὸ ἀραβούργημα εἶναι γλυπτικὴ ποῦ δὲν παριστάνει τίποτε τὸ συγκεκριμένο. Ἀπεναντίας μονάχα μιὰ κοσμιότητα γεωμετρικῶν γραμμῶν ποῦ κάποτε καταντᾶ καλλιτεχνικὸς ἴλιγγος γιὰ ὅποιον μπορεῖ νὰ συγκινηθῇ.

Σήμερα ὁ κυβισμὸς στὶς στατικὲς τέχνες μᾶς παρουσιάζει ἄλλα συμπτώματα τῆς ἴδιας τάσης νὰ ἀπελευθερωθοῦν ἀπὸ τὴ μυθοποιΐα καὶ ἡ ζωγραφικὴ καὶ ἡ γλυπτική. Ἡ ***μίμηση*** μᾶς ἔφερε ἀνεπαίσθητα στὴν ***παραμόρφωση*** καὶ αὐτὴ στὴν ***ἀφηρημένη*** ἐντελῶς ἀντίληψη τῶν στατικῶν τεχνῶν. Σήμερα εἶναι σὲ τέτοιο βαθμὸ συμπτωματικὴ ἡ ἀπελευθερωτικὴ τάση αὐτῶν τῶν τεχνῶν ποὺ ἡ ζωγραφικὴ πάει νὰ καταν-

νήση ἁρμονία χρωμάτων καὶ ἡγλυπτικὴ οἰκοδόμημα γραμμῶν καὶ ὄγκων, δίχως αὐτὸ ποὺ συνειθίσαμε νὰ λέμε ὑπόθεση, γιὰ ἀναπαράσταση.

Στὴ μουσικὴ ἀνόμη καλλίτερα μπορεῖ κανεὶς νὰ διαπιστώση τὰ προηγούμενα. Ὁ Γκλοὺκ καὶ ὁ Βάγκνερ θέλησαν νὰ τὴν ὑποτάξουν στὴ μυθοποιΐα, νὰ τὴν κάμουν κάτι συγκεκριμένο νὰ ἐκφράση. Θέλησαν ὁ πρῶτος ἴσως νὰ τὴν ὑποτάξη ὁ δεύτερος νὰ τὴ συνδυάση μὲ τὸ λόγο. Δὲν τὸ κατάφεραν, μᾶς ἔδωκαν ὅμως ἄφθαστα καλλιτεχνήματα. Ἡ καθαρὴ μουσική, δηλαδὴ ἡ ποίηση, ἡ ἀρχιτεκτονικὴ τῶν ἤχων—ρυθμός, μελῳδία καὶ ἁρμονία—μᾶς ἔδωσε μουσικοὺς σὰν τὸν Μπὰχ καὶ τὸν Μπετόφεν, δηλαδὴ τὴ σονάτα καὶ τὴ συμφωνία, τὰ κουάτουορ, τὴς βαριατσιόνες καὶ τὸ κονσέρτο γιὰ ὀρχήστρα. Τί προτιμᾶτε; Τὴν ὄπερα; δηλαδὴ τὴν πειὸ κοινότυπη ἐκμετάλλευση τῆς μουσικῆς στὴ μυθοποιΐα; Τί σύγκριση μεταξὺ συμφωνίας καὶ μελοδράματος; Ἡ *Ἰλιάδα* καὶ οἱ *Μαυραπάδες τοῦ Γέρω-Κούτρα*! Οἱ Μότσαρτ καὶ οἱ Βάγκνερ εἶναι ὅλο κ' ὅλο δύο! Ἄς ποῦμε λίγοι παραπάνω!

Ἔπειτα μὴν ξεχνοῦμε πῶς στὸ νόθο εἶδος μελόδραμα μπαίνει ἄλλος παράγων, ἡ *εἰδικὴ τέχνη*, ποὺ μπορεῖ πολλὲς φορὲς—τὶς περισσότερες—νὰ δώση τὶς καλλιτεχνικώτερες της ἐκφάνσεις ἀπάνω σὲ μουσικὴ πολὺ χαμηλῆς ὑφῆς. Δηλαδὴ τὸ μελόδραμα καθαρὴ μουσικὴ δὲν εἶναι.

Στὴν ποίηση εἴδαμε τὸ στίχο πολλὲς φορὲς νὰ θέλη νὰ κατακηλήση ταὐτιά μας μὲ τὴν εὐηχία παρὰ νὰ μᾶς διατυπώση μιὰν ὑψηλή, μιὰ συγκινητικὴ ἰδέα. Κατάντησε νὰ εἰπωθῆ πῶς ἡ καθαυτὸ ποίηση, ἅμα εἶναι διπλωμένη σὲ μιὰ ἔννοια ποῦ χρειάζεται ἔκθεση καὶ ἀνάπτυξη, παύει ἀπὸ τοῦ νὰ εἶναι ποίηση καὶ καταντᾶ μιὰ ὡραία πρόζα. Τὸ βέβαιο εἶναι πῶς μὲ τέτοιο ψηλὸ κριτήριο καταντᾶ πολὺ δύσκολη καὶ αὐτὴ ἡ διαφοροποίηση μεταξὺ πεζοῦ καὶ ἔμμετρου λόγου.

Γιὰ τὴν ὥρα ὅμως δὲ μᾶς ἐνδιαφέρει αὐτὴ ἡ λεπτομέρεια. Ὅλη ἡ παραπάνω παρέκβαση μᾶς βάζει στὸ θέμα μας καὶ χρησιμεύει γιὰ νὰ μᾶς δείξη πῶς τὸ πρόβλημα ποὺ θὰ μᾶς ἀπασχολήση εἶναι γενικῆς μορφῆς καὶ ὄχι μονάχα ἀποκλειστικὸ τοῦ κινηματογράφου.

Τὸ ζητούμενο λοιπὸν συνοψίζεται ὡς ἑξῆς: εἶναι δυνατὸν ὁ κινηματογράφος μονάχα μὲ τὸ συνδυασμὸ τῶν κινήσεων, τῆς φωτοσκιάσεως, τῆς μεταλλαγῆς τῶν ὀπτικῶν ἐπιπέδων, κάθε τέλος πάντων στοιχείου ποὺ τοῦ εἶναι ἀποκλειστικὰ εἰδικὸ νὰ δημιουργήση μιὰ αἰσθητικὴ συγκίνηση;

Ὡς σήμερα ἐκεῖνο ποὺ ἐνδιαφέρει κυρίως σὲ μιὰ ταινία εἶναι ἡ μυθοποιΐα, δηλαδὴ ἡ εἰκονογραφημένη διήγηση μιᾶς ἱστορίας, ἁλατισμένη μὲ ὅλα τὰ χιλιομασσημένα τερτίπια καὶ κολπάκια τοῦ χαμηλοῦ θεάτρου καὶ τῆς ἔρπουσας μυθιστοριογραφίας. Γίνηκαν μερικὲς προσπάθειες νὰ παρεμβληθοῦν καθαρῶς κινηματογραφικὲς δυναμικὲς συγκινήσεις, τόσο σκόρπιες ὅμως ποὺ τὸ κοινὸ βουτηγμένο στὴ λάσπη τῆς δράσης δὲν πολυσκοτίζουνταν παρὰ πῶς θάξελάσπωναν ὁ ἥρωας γιὰ ἡ ἡρωΐδα τῆς ἀνότητης ἱστορίας γιὰ νὰ φιληθοῦν στὸ τέλος τῆς ταινίας. Αὐτὲς ἡ προσπάθειες μέρα μὲ τὴ μέρα γίνονται συντονώτερες ἀλλὰ πρέπει νὰ εἰπωθῆ πῶς ἡ σημασία τους εἶναι ἐλάχιστη. Τὸ κοινὸ δὲ δίνει καμμιὰ προσοχὴ καὶ τὸ κοινὸ εἶναι ὁ βασιλιᾶς ποῦ διέπει τὴν πρόοδο τοῦ κινηματογράφου, ἀφοῦ αὐτὸ συντελεῖ στὴν ἀπόσβυση τῶν ὑπερόγκων κεφαλαίων ποὺ ἀναγκαιώνει ἡ κατασκευὴ μιᾶς ταινίας. Τὸ ζήτημα λοιπὸν μπλέκεται καὶ πολλοὶ κινηματογραφιστὲς θὰ μᾶς ἀντιτάξουν πολὺ δίκαια πῶς ἔχουν κάθε καλὴ θέληση νὰ κατευθυνθοῦν σὲ νέους ὁρίζοντες ἄγνωστους τῆς τεχνικῆς τους, ἀλλὰ ἐμποδίζονται ἀπὸ τὸ χρηματικὸ ζήτημα. Τὰ ἴδια καὶ τὰ ἴδια δηλαδή. Σ' αὐτὴ ὅμως τὴν περίπτωση δὲν πολυσκοτιζόμαστε γιὰ τὴν οἰκονομικὴ ἀπόσβυση κεφαλαίων. Ἰδιαίτερα κινεῖ τὴν προσοχή μας ἡ πιθανότητα τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ κινηματογράφου ἀπὸ τὴ μυθοποιΐα.

Ἄς προχωρήσουμε λοιπὸν σιγὰ σιγὰ καὶ μὲ περίνοια νὰ δοῦμε ἂν στὸ ἄκρο ἄωτο ποὺ γυρεύουμε δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρχη ἕνας ἐνδιάμεσος σταθμός, μιὰ ἀνάπαυλα ποὺ θὰ μπορέση κατόπι νὰ μᾶς χρησιμεύση σὲ νέα ἀφετηρία.

Ἂν καλοπροσέξουμε τὴ μουσική, θὰ δοῦμε ὅτι ἀνάμεσα στὴν καθ' αὐτὸ μουσικῆ, τὴν ἁγνὴ μουσική, ἂς ποῦμε ἀπὸ τὴ συμφωνία ὡς τὸ μελόδραμα (δηλαδὴ μιὰν ἀπ' τὴς ταπεινότερες της συμβάσεις μὲ τὸ ἐξωτερικότερο, τὸ πειὸ ἀσήμαντο μέρος τοῦ θεάτρου) ὑπάρχει μιὰ γέφυρα, ἕνας δεσμός, κάτι σὰν νὰ θέλη νὰ μετέχη καὶ ἀπὸ τὰ δυὸ ἄκρα. Ἐννοῶ τὴ λεγόμενη *μουσικὴ μὲ πρόγραμμα*, τῆς ὁποίας ἕνα ἔκτακτο παράδειγμα βλέπουμε στὴν ἕκτη—τὴν λεγόμενη ποιμενικῆ—συμφωνία τοῦ Μπετόφεν. Ὁ μουσικὸς πάντα μετεωρισμένος στοὺς αἰθέρες τῆς καθ' αὐτὸ μουσικῆς, ἔρχεται ἐξαιρετικὰ νὰ μᾶς κάμη κοινωνοὺς τῶν ἐντυπώσεων καὶ συγκινήσεων ποῦ τὸν ἐμπνέουν· κάθε κομμάτι τῆς συμφωνίας του εἶναι ἡ ψυχικὴ εὐχαρίστηση ποῦ γεμίζει τὴν καρδιὰ στὴν ἐξοχή, ἡ καταιγίδα, ἡ εὐχαριστία στὸ Θεὸ ποῦ πέρασε ἡ καταιγίδα. Ἀξιοσημείωτο εἶναι πῶς μ' ἐλάχιστα περιγραφικὰ στοιχεῖα (κεραυνός, φωνὲς πουλιῶν) κατορθώνει ὁ μουσουργὸς μὲ καθαρῶς *μουσικὰ στοιχεῖα*, ρυθμό, ἐκλογὴ καὶ μεταλλαγὴ τόνων, μελῳδία, ἐνορχήστρωση, νὰ μᾶς κάμη νὰ ἐπικοινωνήσουμε στὸ προδιαγεγραμμένο πρόγραμμα.

Πόσο βρισκόμαστε μακρυὰ ἀπὸ τὸ μελόδραμα ὅταν καμμιὰ σαρανταριὰ ἄντρακλοιξεφωνίζουν εἴκοσι φορές, στὴν ἴδια θέση «ἄς φύγουμε δίχως θόρυβο!»(1) Ὁ Σοῦμαν στὴς *Παιδικὲς Σκηνές του*, καὶ τόσοι ἄλλοι, ὁ Δοῦμπερτ στὰ τραγούδια του, ἐμπνευσμένα ἀπὸ τοὺς καλλίτερους γερμανοὺς λυρικούς, πάσκισαν τὸ ἴδιο, νὰ δώσουν *μιὰ συγκριτικὴ τροφὴ στὴς ἀφηρημένες ἐντυπώσεις τῆς συναρμολογίας τῶν ἤχων*.

(1) Κύττα Μέγιερμπερ καὶ συντροφία!

Τέτοιο πρᾶγμα εἶναι ἀκατόρθωτο στὸν κινηματογράφο; Πρὶν πετάξουμε ἐντελῶς τὴ μυθοποιΐα, μποροῦμε νὰ φαντασθοῦμε τὸν *κινηματογράφο μὲ πρόγραμμα*, δηλαδὴ τὴν ὀπτικὴ συμφωνία, κατὰ τὸ συμφωνία; Δὲ μοῦ φαίνεται πῶς ὄχι, καὶ γιὰ ἀπόδειξη συλλογίστηκα ἕνα ἔμβρυο σκηνοθετήματος ποῦ ἀναπτυγμένο κατάλληλα μπορεῖ νὰ κάμη μιὰ μεγάλη ταινία. Θέμα τὸ *Χιόνι* (ἢ ὅ,τι ἄλλο. Σημασία δὲν ἔχει)

Μὴ νομιστῆ φυσικὰ πῶς θὰ πάρουμε τὸ ζήτημα ἐγκυκλοπαιδικὰ νὰ διδάξουμε δηλαδή, σόσους δὲν ξέρουν, τί εἶναι χιόνι, νιφάδες, παγῶνες καὶ τὰ λοιπά. Θὰ προσπαθήσουμε νὰ τὸ πάρουμε ἀνθρώπινα, ἐγωκεντρικὰ γιὰ νὰ μπορέσουμε εὐκολώτερα νὰ φτάσουμε στὸ σκοπό μας, τὴν αἰσθητικὴ συγκίνηση.

Σκοτεινιάζει λοιπὸν ἡ αἴθουσα καὶ ἀρχίζει ἡ προβολή. Στὴν ἀρχή, γιὰ νὰ δικαιώσουμε τὸν τίτλο, τίποτε ἄλλο παρὰ χιόνι, χιόνι πηχτὸ ποῦ βλέπουμε νὰ πέφτη ἁπαλά, σιγαλά, σιωπηλά. Ἐννοεῖται καμμιὰ λεκτικὴ διασάφηση, καμμιὰ μουσική. Προβολὴ μονάχα. Καὶ σημειώσετε ἰδιαιτέρως πόσο κατάλληλα συνταυτίζεται ἐδῶ ἡ σιωπὴ τοῦ χιονιοῦ μὲ τὴ σιωπὴ τῆς ταινίας. Σιγὰ σιγὰ ἡ ταινία ἀλλάζει καὶ βλέπουμε τὴ γῆ ὅπου πέφτει τὸ χιόνι, τὴν ἐξοχὴ καὶ τὰ σπίτια. Ἀπὸ τὴς κοιλάδες θάνεβοῦμε στὰ βουνὰ καὶ θὰ δοῦμε κατόπι καὶ τὸν ἥλιο μετὰ τὴ σκοτεινιὰ νὰ κάμη τοὺς παγῶνες διαμάντια. Θὰ δοῦμε καὶ τὴ χιονοθύελλα στὴν πόλη, στὴν ἐξοχὴ καὶ στὴ θάλασσα. Θὰ δοῦμε καὶ τὸν ἄνθρωπο νὰ παίζη τὸ ρόλο του στὴ φύση. Θὰ δοῦμε τὸ παιδάκι στὴ ζεστὴ κάμαρα νὰ βλέπει τὸ χιόνι ἀπὸ τὸ παράθυρο, θὰ δοῦμε τοὺς κινδύνους ἐνταφιασμοῦ κάτω ἀπὸ τὸ χιόνι, τὰ παχνίδια στὸ χιόνι καὶ μιὰ κηδεία στὸ χιόνι! Θὰ δοῦμε καὶ τὸ σπόρο κάτω ἀπὸ τὸ χιόνι ποῦ φυλάγεται φιλόστοργα ἀπὸ τὴ παγωνιά. Θὰ δοῦμε τέλος πάντων πραγματικὰ ἢ συμβολισμένα ὅλο τὸν ἀνθρώπινο βίο στὴν ταινία ποῦ ἔχει τίτλο τὸ χιόνι. Στὰ παραπάνω ξερὰ λόγια ὅπου ἕνας ἀκινηματογράφητος μόνο λόγια θὰ βρῆ, δὲν ἔκανα μνεία γιὰ τὰ καθαρῶς κινηματογραφικὰ στοιχεῖα· ὁ καθένας ὅμως ποῦ διακατεύεται λίγο ἢ πολὺ μὲ τὸν κινηματογράφο βλέπει πολὺ ὡραῖα ἀνάμεσα στῆς γραμμές, τὸ παίξιμο τοῦ φωτός, τὰ διαφράγματα, τὴν ἀλληλοεπίθεση τῶν ἐπιπέδων, καὶ ἕνα σωρὸ ἄλλα τεχνικὰ ἀποκλειστικῶς μέσα.

Ὅτι προηγεῖται εἶναι φυσικὰ ἕνα πρόχειρο παράδειγμα πῶς μποροῦμε νὰ βγοῦμε ἔξω ἀπὸ τὴς ἐρωτικὲς ἱστορίες καὶ τὰ ἐγκλήματα ποῦ παίζουν σήμερα τόσο μεγάλο ρόλο στὴς ταινίες. Τὸ παράδειγμά μας δὲν προδικάζει τίποτε καὶ ἰδίως δὲν προδιαγράφει κανένα σύστημα.

Γιὰ τὴν ὥρα μοῦ φαίνεται κομματάκι δύσκολο νὰ προχωρήσουμε πειὸ πέρα στὸ πέταγμα τῆς μυθοποιΐας. Ὁ κινηματογράφος «μὲ πρόγραμμα» εἶναι ὁ ἀναγκαστικός μας πρῶτος σταθμός. Δὲν πρέπει νὰ λησμονήσουμε πῶς ὅτι γίνηκε στὴ μουσικὴ—ἡ ἀπόλυτη συμφωνία—εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα μιᾶς πολυχρονιώτερης ἐξέλιξης ἐνῷ ὁ κινηματογράφος οὔτε νήπιο ἀκόμα δὲν εἶναι, μόλις βρέφος. Τί εἶναι τὰ τριάντα του χρόνια στὴν ἱστορία μιᾶς τέχνης! Ξέχωρα ποὺ πρέπει νὰ λογαριάσουμε καὶ κάτι ἄλλο· ὁ κινηματογράφος ἀκόμα δὲ μᾶς ἔδωσε ὅλα του τὰ στοιχεῖα· ὄχι μόνο παρουσιάζεται λειψὸς μὰ *καὶ ξέρουμε* τί τοῦ λείπει καὶ ἡ ἐπιστήμη ψάχνει νὰ τοῦρθη ὁλοένα. Τὰ χρήματα καὶ ἡ ἀναγλυφικὴ προοπτικὴ ποῦ τόσο ἐπίμονα ζητιοῦνται σήμερα θὰ μᾶς δώσουν ἢ μᾶλλον θὰ τοὺς ἁρπάξουμε—τὸ μυστικό τους καὶ τότε μὲ περισσότερα στοιχεῖα θὰ μποροῦμε σ' ἄλλους ὁρίζοντες, ψηλότερους, ἁπλοχωρότερους νὰ πετάξουμε. Φαντασθῆτε γιὰ μιὰ στιγμὴ τί ἦταν ἡ μουσικὴ ὅταν στὴν ἁρμονία δὲν ἤξεραν τὴ συγχορδία τῆς ἕβδομης στὴ δεσπόζουσα ποῦ ὁ Μοντεβέρντι βρῆκε στὴς ἀρχὲς τοῦ ΙΗ' αἰῶνα. Σήμερα ὁ κινηματογράφος βρίσκεται σὲ πολὺ πειὸ πρωτόγονη ἀκόμη κατάσταση· γιαυτὸ καὶ δὲν πρέπει νὰ τοῦ ζητοῦμε περισσότερα ἀπὸ τὴς δυνάμεις του.

Προσπάθειες σοβαρὲς γίνονται στοὺς κινηματογραφικοὺς κύκλους πρωτοπορείας, παρ' ὅσο ποῦ ξέρουμε τὴν προσωρινὴ ἀτέλεια τῶν τεχνικῶν μέσων ποὺ διαθέτουμε. Αὐτὲς ἡ προσπάθειες καὶ νὰ μὴ δώσουν τίποτε τὸ θετικό, εἶναι μιὰ σωτήρια ἀντίδραση στὴς κολοσσιαῖες βλακεῖες τῶν συνηθισμένων ἱστορημάτων ποὺ διατρέφουν τὴν αἰσθητικὴ τοῦ κοινοῦ καὶ ἀμβλύνουν ἀπελπιστικὰ τὴν κρίση του.

Ὁ κινηματογράφος δὲν εἶναι *μονάχα ὁραματικὴ διασκέδαση*. Τὸ μάτι δὲν εἶναι παρὰ ἡ θύρα τοῦ μυαλοῦ. Ὁ κινηματογράφος, ἂν ἔχη τὴν ἀξίωση μιὰ μέρα νὰ ὀνομασθῆ τέχνη, πρέπει νὰ μᾶς δώση *μέσον τοῦ ματιοῦ* τὴν αἰσθητικὴ καὶ τὴ διανοητικὴ ἀπόλαυση. Βλέπει καὶ ἡ ἀγελάδα καὶ μὲ τίμάτια μάλιστα! *Βοῶπις*! Γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ὅμως τὰ μάτια μας ἂς μὴν τὰ καταδικάση νὰ ἀγελαδίζουν ὁ κινηματογράφος, νὰ βλέπουν δίχως νὰ μᾶς δίνουν τὴ διανοητικὴ συγκίνηση, ἂς τοὺς δώση ἄξια πραγματικῶς θεάματα ποὺ νὰ εἶναι *καθρέφτες ψυχῶν*. Ἄς δοῦμε στὴν ὀθόνη, ὄχι γιὰ νὰ δοῦμε μονάχα, παρὰ γιὰ νὰ μεταρσιωθοῦμε στὴ σκέψη καὶ στὴ συγκίνηση. Γιαυτὸ τὸ σκοπὸ εἶναι ἐντελῶς περιττὲς οἱ σαχλὲς ἐρωτικὲς ἱστορίες καὶ οἱ κτηνώδεις ἀμερικάνοι Ντουγκλάδες-μεγκλαράδες ποὺ λύνουν μὲ τὴς γροθιὲς ὅλα τὰ ζητήματα. Ποιὸ κτήνη ὅμως εἶναι οἱ ἠλίθιοι ποὺ τοὺς χειροκροτοῦν... μάλιστα τὴ σκιά τους σένα λερωμένο σεντόνι!

Τὴ μέρα ποὺ θὰ γλυτώσουμε ἀπὸ τοὺς (ὡραίους ;;!!!;;;) Βαλεντίνους καὶ τοὺς κάου μπόϊζ καὶ Σα, ἅμα παύσουν νὰ προσβάλλουν τὴν ὄραση μας τέτοιοι σκουπιδιάρηδες τῆς ψωροτέχνης, τότε θὰ μποροῦσουμε ν' ἀναμετρήσουμε τί τάλαντο πάγει χαμένο ἕνὸς καλλιτέχνη σὰν τὸν κ. Λιμῖς Στόουν, ἀναγκασμένου ν' ἀνακατεύεται σέλες τῆς φανταστικὲς ἐρωτοδουλειὲς τῆς καπηλικῆς κινηματογραφίας.

M'U'LHAUSEN
19. Γ'. 1927

Μ. ΒΑΛΧΑΣ

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΓΕΝΙΚΟΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΙ ΣΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ

Δ'.

Ἡ ποίηση τοῦ Πάλαμᾶ, καθὼς καὶ τοῦ Βεράρεν ὁ μουσικώτατος χείμαρρος, κλείνει μέσα της στοιχεῖα μεγάλου ποιητικοῦ ταλέντου, ἀπλόχωρης φαντασίας, δυναμικότητας ἐξαιρετικῆς. Καὶ ὅταν ἐδῶ καὶ πέντε περίπου χρόνια, μὲ συντροφιὰ ἐκλεχτὴ διαβάζαμε στίχους τοῦ Βέλγου ποιητῆ, στὰ Ἰωνικὰ περιγιάλια, δὲν ξαίρω κ' ἐγὼ γιατί ἔφερνα στὴ σκέψη μου κάποια τραγούδια τοῦ Παλαμᾶ ποὺ μ' ἀρέσουνε τόσο καὶ τόσο μοῦ θυμίζουνε τὸ κυμάτισμα τοῦ γαλλικοῦ στίχου, καθὼς ξεδιπλώνουνται ἀνυπόταχτα καὶ ὑποταγμένα στὸ ἐλεύτερο μέτρο.

Τέτιο ποίημα, γραμμένο σ' ἐλεύτερο στίχο, ἀλλὰ καὶ τόσο ἁρμονικό, ποὺ νὰ θυμίζει κάποιους συνδυασμοὺς τῆς Γερμανικῆς μουσικῆς —τῆς περισσότερο ὑποταγμένης στὴν τέχνη παρὰ στὸ αἴσθημα, ὅπως συμβαίνει νἆναι τ' ἀντίθετο στὰ ξεχειλισμένα ἐρωτοτράγουδα τῆς Ἰταλικῆς μελῳδίας,—εἶναι οἱ Βαγνερικὲς «Ἀλυσίδες» στὴν Ἀσάλευτη ζωή.

Σαλεύει κλεισμένος μὲς στὸ σιδερόφραχτο κλουβὶ ὁ ἀνυπόταχτος λογισμὸς ποὺ μοιάζει, κατὰ τὸν ποιητῆ, σὰν ἀφρικανικὸς λεόπαρδος. Θέλει νὰ τὶς σπάσει τὶς ἀλυσίδες τοῦ νοῦ γιὰ ν' ἀστράψει σὰ ροδόκαλο γλυκοχάραμα σὲ μιὰν ὑπαίθρια ζωή, ὅπου ὅλα νὰ χαίρονται τοῦ ἥλιου τὸ φῶς, σὲ μιὰ θρησκεία νέα, πυρολατρική. Κι ὅμως καὶ πάλι στὸ τέλος τόνε τραβᾶνε οἱ ἀλυσίδες, σὰ μαγνῆτες.

Ἀφήνοντας κάποιους κρίκους διαμαντένιους κι ἄλλοῦ χαλκάδες σιδερένιους κι ἀσύντριφτους, θὰ προσπαθήσω, μ' ὅποια κομμάτια μπορέσω νὰ δώσω μιὰ γενικὴ ἰδέα τοῦ εἴδους αὐτοῦ τῆς Παλαμικῆς τέχνης ποὺ τὸ συναντᾶμε καὶ σ' ἄλλες μορφές, σὲ τόσα συνθετικά του ποιήματα, σὲ τόσα ἐπικὰ ταξίδια τοῦ ποιητῆ. Εἶναι ἀπὸ τὰ ποιήματα ἐκεῖνα ποὺ φαίνεται νἆναι συγκερασμένα μὲ φιλοσοφία βαθύτερη, ὅσο κι ἂν μᾶς βεβαιώνει ὁ Παλαμᾶς πὼς «τὸ τραγοῦδι μου δὲν εἶνε πλάσμα κανενὸς φιλόσοφου ποιητῆ, ἀλλ' ἑνὸς ποιητῆ χωρὶς ἐπίθετα ποὺ τραγουδεῖ καὶ τὴ φιλοσοφία».

Καὶ νὰ οἱ «Ἀλυσίδες» —κομμάτι ἀπ'τὰ Μεγάλα δράματα :

Σάλευε ὁ λεόπαρδος
μὲς στὸ σιδερόφραχτο κλουβί,
καὶ πεντάμορφ' εἶταν ἡ ἀγριάδα του
κ' ἡ ὀμορφάδα του εἶταν ἀπὸ κῦμα,
κι' ἀπὸ μαύρη νύχτα ἀστραφτερή.
Καὶ στὸ σάλεμα ἔδειχνε
πότ' ἐσένα, ἀλάθευτο σαΐτεμα,
πότε, ἀνεμοζάλη ἐσέ,
πότε μιᾶς παρθένας ἀνυπόταχτης
ἔγα γλύστρημ' ἀκατάδεχτο
ἀπὸ χέρια, χέρια Ἐρώτων,
ποὺ ἄρχιζε καὶ ποὺ ξανάρχιζε
καὶ δὲν ἔπαυε ποτέ.

. . . . . .

Καὶ εἶτανε σὰ νὰ μὴ γνώριζε
σίδερα μηδὲ σκλαβιά,
μηδὲ τοῦ κλουβιοῦ τὴν καταφρόνεση,
μήτε τὸ ραβδὶ τοῦ δαμαστῆ,
μήτε ὁλόγυρα τὸν ὄχλο
τὸν ξεφαντωτή.
Καὶ εἶταν ὅλος, καὶ εἶταν ὅλος
ἕνα ἐλεύτερο παιχνίδισμα
φοβερὸ καὶ τρισχαριτωμένο,
σὰ ν' ἁπλώνονταν ἀκόμ' ἀπάνου του,
ὁ οὐρανὸς ὁ χιλιοφεγγοβόλος

. . . . . .

Ὅμως ὁ ποιητὴς ὅσο καὶ νὰ βλέπει τ' ἀνυπόταχτο νὰ χορταίνει μὲ τὴ σάρκα τ' ἀλαφιοῦ, δὲν ξεχνάει τὸ Ἐγὼ του τὸ βαθύτερο, κ' ἔτσι φέρνει τὸν ἑαυτό του—λογισμὸ—φυλακισμένο σὰ θεριὸ στὰ βαρειὰ σίδερα τῆς Σκέψης.

Μέσα στοὺς ξεχωριστοὺς
ὁ ξεχωριστὸς ἐγὼ εἶμαι.
Μὲς στῆς φυλακῆς τοὺς διαλεχτοὺς
εἶμαι ὁ διαλεχτὸς ἐγὼ
τοῦ φυλακιστῆ.
Τρισωΐμὲ καὶ τρισαλλοί!
Κἄποιος ἦρθε, κἄποιος μ' ἄδραξε,
κἄποιος μ' ἔσυρε ἐδῶ πέρα...
Σκότος, δὲν καλοξανοίγω..

. . . . . .

Κι ἄνοιξε καὶ κλείστηκε καὶ ἡ φυλακή.
Καὶ εἶταν κάστρο θεόρατο ἀπὸ μάρμαρο
κι ἀπὸ χάλκωμα κι ἀπὸ χρυσάφι.
Καὶ ὅμως εἶταν ἑνὸς κόσμου ἕνας ἀφρός,
ὑπερούσιοι σὰ νὰ τὸν ἐγέννησαν
πλάστες καὶ οἰκοδόμοι καὶ ζωγράφοι.

. . . . . .

Καὶ τὸ κάστρο ποὺ ἂν δὲν τόβλεπες
ὄνειρό σου δὲ θὰ γίνονταν,
μήτε πίστη θὰ σοῦ γίνῃ κι ἂν τὸ εἶδες,
εἶτανε ζωσμένο ὁλόγυρα,
ὅπως εἶμουνα κι' ἐγὼ ἀπὸ τὸν Ἀράπη,
μὲ ἁλυσίδες, μὲ ἁλυσίδες...

. . . . . .

Κ' ἔσυρα τὶς ἁλυσίδες μου,
καὶ τὸ βῆμα καὶ τὸ θέλω μου
στὸ μαγνήτη ποὺ μὲ τράβαε, στὸ μαγνήτη
κι' ἄρχισα μὲ χέρια καὶ μὲ πόδια
καὶ σκαρφάλωνα στὸν τοῖχο καὶ σκαρφάλωνα
γιὰ νὰ φτάσω τὸ φεγγίτη...

Ὁλόκληρη τὴ Νεοελληνικὴ καὶ τὴ Σολωμικὴ ἀκόμη ποίηση νὰ στίψεις, δὲ θὰ βρεῖς παρόμοιο ποίημα, μὲ τέτια φιλοσοφικὴ διάθεση καὶ μὲ τόση λυρικὴ πνοὴ καὶ μουσικότητα στίχου. Ὅπως ἔγραψα στὸ β' κεφάλαιο, ὁ Παλαμᾶς εἶναι ὁ βιρτουόζος τοῦ ἐλεύτερου στίχου. Οἱ «Ἀλυσίδες» στέκονται ὡς ὑπόδειγμα στὸ εἶδος αὐτό Ἂς ἀνοίξουνε τὰ μάτια τους οἱ κοντόθωροι, οἱ προχειρολόγοι καὶ ὅσοι ἀπὸ μικροεγωϊσμούς, ἀλλ' Ψυχάρη, ἀρνοῦνται τὴν ὑπέρτερη ποιητικὴ ἀξία τοῦ μεγαλείτερου γιὰ τὰ Μπαλκάνια μὰ καὶ γιὰ τὴν Εὐρώπη συγχαιρινοῦ μας ποιητῆ.

ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΡΑΜΠΙΝΤΡΑΝΑΘ ΤΑΓΚΟΡ

ΤΟ ΚΑΝΙΣΤΡΟ ΜΕΤΟΥΣ ΚΑΡΠΟΥΣ

Ὁ Σανατὰν ἔπαιζε μὲ τὸ κομπολόγι του στὶς ὄχτες τοῦ Γάγγη, ὅταν ἕνας Βραχμᾶνος κουρελιάρης ἦρθε πρὸς αὐτὸν καὶ τοῦ εἶπε: «Βοήθησέ με, γιατὶ εἶμαι φτωχός.»

—«Μόνο τὸ τάσσι, ποὺ μαζεύω τὶς ἐλεημοσύνες, μοῦ ἀπομένει πιά,» εἶπε ὁ Σανατάν, «γιατὶ ὅ,τι εἶχα τὄδωσα.»

— «Μὰ ὁ Ὕψιστος ὁ Σίβας φάνηκε στὄνειρό μου,» ἀπάντησε ὁ Βραχμᾶνος, «καὶ μὲ συμβούλεψε νἀρθῶ νὰ σὲ βρῶ.»

Ἄξαφνα ὁ Σανατὰν θυμήθηκε πὼς εἶχε βρῆ ἕνα ἀξετίμητο πετράδι ἀνάμεσα στὰ βότσαλα τῆς ὄχτης καὶ τὸ εἶχε κρύψει μὲς στὴν ἄμμο, μὲ τὴ σκέψη, πὼς μποροῦσε νὰ χρησιμέψῃ σὲ κάποιον.

Ἔδειξε μὲ τὸ δάχτυλό του τὸ μέρος στὸ Βραχμᾶνο, ποὺ ἔκπληκτος ἐξέθαψε τὴν πέτρα.

Ὁ Βραχμᾶνος ἐκάθησε χάμω καὶ μπῆκε, καταμόνος του, σὲ σκέψεις, ὅσο ποὺ ὁ ἥλιος χάθηκε πίσω ἀπ' τὰ δέντρα, τὴν ὥρα ποὺ οἱ βοσκοὶ γυρίζουν τὰ κοπάδια τους στὴ στάνη.

Τότε σηκώθηκε, καὶ πηγαίνοντας σιγὰ-σιγὰ ὡς τὸν Σανατὰν τοῦ εἶπε: «Δάσκαλέ μου, δόσε μου τὸ πιὸ μικρὸ σπειρὶ ἀπὸ τὸν πλοῦτο αὐτόν, ὅπου περιφρονεῖ ὅλα τὰ πλούτη τοῦ κόσμου.» Κ' ἔτσι μιλῶντας ἔριξε στὸν ποταμὸ τὴν ἀτίμητη πέτρα.

Κάθε ἡμέρα ἐρχόμουνα στὴν πόρτα σου, μὲ τὰ χέρια μου ἱκετευτικὰ ἑνωμένα καὶ σοῦ ζητοῦσα κι' ὅλο σοῦ ζητοῦσα.

Μοῦδινες κι' ὅλο μοῦδινες ἀτέλειωτα, πότε μὲ μέτρο κι' ἄλλοτε μὲ ξαφνικὴν ἁπλοχεριά.

Ἐπῆρα μερικὰ ἀπ' τὰ δῶρα σου κι' ἀλλ' ἄφησα νὰ πέσουν χάμω· Τὰ πρῶτα ἦταν βαρειὰ στὰ χέρια μου· παιγνίδια ἔκαμα μὲ τἄλλα, ποὺ τἄσπασα, ὅταν μὲ κούρασαν· ὅσο ποὺ ἐπὶ τέλους τὰ συντρίμματα καὶ οἱ θησαυροὶ ποὺ ἐμαζεύτηκαν ἀπ' τὰ δῶρα σου, βουνὸ γινῆκαν καὶ σ' ἐκρύψαν ἀπ' τὰ μάτια μου· καὶ ἡ ἀκατάπαυστη ἀναμονὴ ἔφαγε τὴν καρδιά μου.

—Πάρε, ὤ, ξαναπάρε—εἶναι τώρα ἡ κραυγὴ τῆς καρδιᾶς μου.

Σπάσε αὐτὸ τὸ τάσσι τοῦ ζητιάνου· σβῦσε αὐτὴ τὴ λάμπα τῆς ἐνοχλητικῆς ἀγρύπνιας· πιάσε τὰ χέρια μου, σήκωσέ με πάνω ἀπὸ τὸ σωρὸ τῶν εὐεργετημάτων σου ποὺ ὅλο καὶ μεγαλώνει, ἴσαμε τὸ ἔρημο ἄπειρο, ὅπου θὰ βρῶ τὴ μοναχική σου παρουσία.

Μ' ἔβαλες μεταξὺ τῶν νικημένων.

Ἐαίρω πὼς δὲν μπορῶ οὔτε νὰ νικήσω, οὔτε ν' ἀφήσω τὸν ἀγῶνα.

Θὰ βυθιστῶ στὴν ἄβυσσο ὅσο νὰ ἐγγίσω τὸ βυθό της.

Ὁ ἀγῶνας μου θὰ εἶναι ἀπεγνωσμένος.

Ὅ,τι ἔχω θὰ τὸ παίξω, κι' ὅταν ὅλα θὰ τὰ χάσω, θὰ παίξω ἀκόμα καὶ τὴν ὑπαρξή μου κι' ἴσως τότε νὰ ξανακερδίσω τὰ πάντα μέσ' ἀπ' τὴν ὁλοκληρωτική μου ἀπογύμνωση.

Ἕνα χαμόγελο χαρᾶς ἐφώτιζε τὸν οὐρανό, ὅταν ἐξανάντυσες κουρέλια τὴν ψυχή μου καὶ τὴν ἔστειλες νὰ ζητιανέψῃ πέρα στὶς στράτες.

Ἐπήγαινε ἀπὸ πόρτα σὲ πόρτα καὶ ὅταν τὸ τάσσι της ἦταν σχεδὸν γεμᾶτο, πολλὲς φορὲς τῆς τἄκλεψαν.

Στὸ τέλος μιᾶς κουραστικῆς ἡμέρας ἔφτασε μπρὸς στὸ φράχτη τοῦ παλατιοῦ σου, ὑψώνοντας τὸ ἄθλιο τάσσι της· ἦρθες τότε, τὴν ἐπῆρες ἀπ' τὸ χέρι καὶ τὴν ἔβαλες νὰ καθήσῃ δίπλα σου, μὲς στὴν λαμπρότητά σου.

Ι. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Ο ΚΛΕΦΤΗΣ

Δὲν εἶχε ἀκόμα σταματήσει τὸ τραῖνο, ποὺ λιγόστευε τὴ γλυγοράδα σιγά-σιγά, ὅσο πλησίαζε τὸν κοντινὸ σταθμό, κι ὁ εἰσπράχτορας ἔκανε νόημα στὸν ἐπιβάτη ἐκεῖνον, ποὺταν τυλιγμένος μὲσ' τὴν προβιά του...Ἀλλ' αὐτὸς δὲν κατάλαβε καλὰ-καλά. Σὲ λίγο ἡ μηχανὴ ἄρχισε νὰ σφυρίζῃ μὲ δύναμη, σὰ νὰ διαλαλοῦσε τὸν ἐρχομό της!...Ὁ Παντελῆς Ντάρας ἔκανε ἕνα ἀπότομο κίνημα, σὰ νὰ ξύπνησε ἀπόνα ἀτέλειωτο ὄνειρο! Ποῦ βρισκόταν τὴν ὥρα αὐτή;...Ρωτιόταν μέσα του.

Προχώρησε πρὸς τὸ παράθυρο τοῦ βαγονιοῦ. Στήριξε τὸ καμμένο μέτωπό του στὸ παγωμένο τζάμι καὶ πάσκιζε νὰ δῇ ὄξω... Σκοτάδι πίσσα, σὰ νὰ τὄκοβες μὲ τὸ μαχαῖρι!. Δὲν ξεχώριζες τίποτα! Ἕνα ἀνακατωμένο τοπεῖο, ἄγριο, ποὺ τὄκανε πιὸ ἄγριο ἀκόμα ἕνας μανιασμένος ἀέρας. Τὰ λιγοστὰ δέντρα, ποὺσαν ἀραιὰ ἀραιά, φυτεμένα ἀπὸ τὴν ὑπηρεσία τοῦ σταθμοῦ, λίγυζαν πρὸς τὰ κάτω, δείχνοντας τὰ ξεγυμνωμένα κλαδιά τους, σὰν κάπια τεράστια, ἱκετευτικὰ χέρια... Κανένας φῶς!...Μονάχα μιὰ ἀδύνατη ἀχτῖνα γλυστροῦσε ἀπ'ὅνα πράσινο, μακρουλὸ φανάρι, ποὺ κρατοῦσε ἕνας ἄνθρωπος, κουκουλωμένος στὴν κάπα του!... Ἔτρεχε σὰ δαιμονισμένος, ἀλλάζοντας κάθε λίγο κατεύθυνση καὶ τὰ μακριὰ μανίκια τῆς κάπότας του—ἄλλοτες κρεμνιόνταν στὸ πλάϊ του μ' ἕναν τρόπο ποὺ τὸν ἔκανε κωμικὸ καὶ ἄλλοτες κουνιοῦνταν ἀπάνω στοὺς ὤμους του, σὰ δυὸ παράξενες φτεροῦγες ἀνήσυχες!...Κι αὐτὴ ἡ στενὴ λωρίδα ἀπὸ φῶς, τὸν ἀκολουθοῦσε ὅπου κι ἂν πήγαινε...Πηδοῦσε στὸ ρυτιδωμένο πρόσωπό του, στὰ μακριὰ ροῦσσα γένεια του, στὰ χοντρὰ χέρια του, στὰ ροῦχά του, ἀφίνοντας μιὰ πράσινη, βαθειὰ γραμμή. Σέ λίγο ἔφευγε πάλι, παίζοντας μὲ ὅλα ποὺσαν τριγύρω του κι ἄφινε τὸν ἄνθρωπο αὐτὸν μὲ τὴ σκιά του!.. Ὁ Παντελῆς Ντάρας, κοιτῶντας τὸ περίεργο αὐτὸ φωτεινὸ ζὶκ ζάκ, εἶχε ἀπολησμονηθῆ, μουδιασμένος καθὼς ἦταν ἀπ' τὸ πολυήμερο ταξίδι...

Ἀλλὰ ἡ φωνὴ τοῦ σιδηροδρομικοῦ ὑπαλλήλου τὸν ἔκανε νὰ θυμηθῇ ποῦ βρισκότανε, γιατὶ ἤρθε ἀπὸ τόσο μακριά.

—Κατεβῆτε ὅλοι! Νὰ τελειώνουμε!

Ἔσφιξε στὰ χέρια του τὴν πέτσινη τσάντα καὶ ἄφησε τὸ τραῖνο. Ἦταν περασμένα μεσάνυχτα! Κανένα ἀμάξι στὴ μικρὴ πλατεῖα τοῦ σταθμοῦ. Περίμενε λιγάκι περπατῶντας στὸ καλντερίμι καϊχτυπῶντας τὶς μπότες του στὶς πλάκες, γιὰ νὰ ζεσταθῆ.. Ὁ ἀέρας φυσοῦσε μὲ λύσσα...Δέν μποροῦσε νὰ περιμένῃπερισσότερο. Βλαστημοῦσε τοὺς ἀμαξάδες, ποὺχαν ξεγράψει ἀπ' τὸ δρομολόγιό τους τὴν πιάτσα αὐτή... Σὲ ποιὰ ταβέρνα θὰ μεθοκοπιοῦσαν τὴν ὥρα αὐτή;...Τἄβαλε μὲ ὅλους καὶ μὲ τὸν ἑαυτό του τὸν ἴδιο! Νοσταλγοῦσε τὴ ζέστα τοῦ βαγονιοῦ, ποὺχε ἀφήσει ... Καὶ θυμήθηκε τὰ πρόσωπα, ποὺσαν ἐκεῖ, ἀντίκρυ του! Τὰ ἐξέταζε μὲ προσοχή, ὅλες τὶς λεπτομέρειές τους, τὰ κινήματα ποὺκαναν καὶ τὰ φερίματα...Εἶχε κοιμηθεῖ στὸ ἴδιο βαγόνι, ἀγκῶνα μὲ ἀγκῶνα μὲ ἀνθρώπους ἄγνωστους...Καὶ τώρα αἰσθανόταν γι' αὐτοὺς κάποια συμπάθεια, κι ἄς μὴ τοὺς ἤξαιρε.

Τί ἄσχημα κοιμώτανε ἐκεῖνος ὁ ἀντρούλιακας μὲ τὰ πρισμένα μάγουλα καὶ τὰ κόκκινα ἀπὸ τὸ κρῦο χέρια, ποὺ ξάπλωνε ἀπάνω στὰ γόνατά του, σὲ μιὰ στάση τόσο ἀστεία ! Τὸ στόμα του τὄχε μισάνοιχτο κ' ἀνάσαινε μὲ κάπο... Καρφὶ δὲν τοῦ καιγότανε ! Κι' ἄς ἔκλαιγε τὸ μικρὸ παιδάκι του, ποὺ κρατοῦσε στὴν ἀγκαλιὰ ἡ γυναῖκά του ! Ἡ καϋμένη τοῦδινε παιγνίδια, φροῦτα, γιὰ νὰ τὸ ξεγελάσῃ!..Ἀλλὰ αὐτὸ τί πετοῦσε μακρυά του. Ὁ Παντελῆς Ντάρας δὲν μποροῦσε, νὰ κλείσῃ μάτι ! Ἡ δυστυχισμένη μητέρα του τοῦ ξηγότανε, πὼς δὲν ξέρει κι' αὐτὴ τί ἔχει καὶ τὄφερναν στὴν πόλη,γιατὶ στὸ χωριό της δὲν εἶχαι γιατρό. Γιατὶ νὰ μὴν ἔρθῃ μὲ τὸ πρῶτο τραῖνο ;..Ἀλλὰ πάλι συλλογίστηκε, πὼς ἔτσι ἦταν καλύτερα ! Θάφτανε τὴ νύχτα, χωρὶς νὰ τὸν ἰδῇ κανένας.

Ἔσφιγγε περισσότερο τὴνπέτσινη τσάντα του καὶ πῆρε τὴν ἀπόφαση νὰ πηγαίνῃ μὲ τὰ πόδια...Τράβηξε τὸν ἴσιο δρόμο, ποὺ ἄνοιγε μέσα ἀπὸ χέρσα χωράφια... «Αὔριο θὰ ξεσχίσω τὸ γραμμάτιο τοῦ Κώστα Ἀλιχάκη» —κουβέντιαζε μὲ τὸν ἑαυτό του—κι' ἔσφιγγε τὸ γρόθο του μὲ λύσσα...Δοκίμαζε τὰ δάχτυλά του στὴ χειρονομία αὐτὴ ποὺ θἄκανε μπροστὰ στὰ ἔκπληκτα μάτια τοῦ δανειστῆ τοῦ, σὰν ἕνας νευριασμένος μουσικός, ποὺ παίζει μιὰ νότα ἀπ' ὄξω, πασκίζοντας νὰ θυμηθῇ τὸ σκοπὸ κάποιου τραγουδιοῦ... Τοῦ ἄρεζε νὰ παριστάνῃ μὲ ὅλες τὶς λεπτομέρειες τὴ σκηνὴ αὐτή .. Τοῦδινε δύναμη, ποὺ τοῦ χρειαζότανε τώρα περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά.

«Ἀπ' τὸν Χρῆστο Ρ[illegible]τη δὲ φοβᾶμαι καθόλου· μπορεῖ νὰ περιμένῃ κάμποσο ! Μοῦ τῶπε τὴν τελευταία φορά, ποὺ τὸν εἶδα, ὡς τότε μαθὲς βάζω τὸ νερὸ στ' αὐλάκι ! Μένει ἀκόμα ὁ Νῖκος Σέσουλας ..» Καὶ δίπλωνε τὸ μεγάλο του δάχτυλο στὴν παλάμη, λογαριάζοντας... «Αὐτὸν θὰ τὸν πληρώσω ἀμέσως». Φώναζε δυνατὰ καὶ μὲ κάποια περιφρόνησῃ... «Κι' ὁ Δημήτρης Στράτσης ;» Ρωτοῦσε τὸν ἑαυτό του, μὲ μιὰ φωνή, γιομάτη φόβο...Μιὰ ἄλλη τοῦ ἀποκρινότανε μ' ἕνα γέλιο, περιγελαστικό, ποῦσκαζε σὰν βουητὸ, πίσω ἀπ' τ' αὐτιά του !.. «Καὶ τὸ

σπίτι τῆς Μαριέβνας τὸ λησμόνησες, Παντελῆ ;» Καὶ τοῦδειχνε ἀπὸ μακριὰ μιὰ βίλλα, σκαρφαλωμένη ἀπάνω στὸ φαλακρὸ ὕψωμα, κάτω ἀπὸ ἕνα ταραγμένο οὐρανό, ἀπὸ ποῦθε ξέφευγε ἕνα μαῦρο, τεράστιο, ἀνταριασμένο σύννεφο, κρεμασμένο σὰ μιὰ σημαία πένθιμη, ἀπάνω στὴ μυτερή, τριγωνική, κόκκινη στέγη.

Ὁ Παντελῆς Ντάρας ἀναστέναξε ἀπὸ ἀνακούφιση, σὰν ἕνα βάρος νἄπεφτε ἀπ' τὶς πλάτες του ! .. «Μ' αὐτὸ κανονίζω καὶ τ' ἄλλα, σκέφτηκε κι' ἔτριβε τὰ χέρια του ἀπὸ ἱκανοποίηση, βρίσκοντας ἔτσι μιὰ τελειωτικὴ λύση «Στὸ κάτω —κάτω τῆς γραφῆς δὲν εἶνε ἀνάγκη κιόλας, νὰ πουλήσουμε καὶ τὸ σπίτι !»

Ἔκανε τὸ λογαρισμό, χωρὶς τὸν ξενοδόχο ! Τάβρισκε τόσο ἁπλᾶ τὰ πράγματα. Τὰ ξηγοῦσε μόνος του μ' ἕνα δικό του τρόπο ! Μαθὲς, δὲν ἦταν ἡ γυναῖκα του ; Δὲν λέει ἔτσι καὶ τὸ Εὐαγγέλιο ; Μήπως ἄλλως τε δὲν τὸν ἀγαποῦσε καὶ τόσο πολύ ;...Τὰ μάτια του γιόμισαν ἀπὸ δάκρια.

Θυμήθηκε τὴ νιὰ γυναῖκά του, τὴν ὄμορφη Μαριέβνα, ποὺχε ἀφήσῃ ξαφνικὰ τὴ μέρα ἐκείνη, ποὺ ἡ ὑπογραφή του θὰ γινότανε στὴν ἀγορὰ, χωρὶς καμιὰν ἀξία !.. Τὸ ἴδιο βράδυ ἔφευγε ! Εἶχε πάρῃ τὴν ἀπόφαση αὐτή, γιὰ νἄχῃ τὰ χέρια του ἐλεύθερα, νὰ μπορέσῃ νὰ δουλέψῃ περισσότερο, μακριὰ ἀπ' τὸν τόπο αὐτό, ποὺ εἶχε ξεπέσῃ...Ἔτσι θὰ μποροῦσε κιόλας—ὅπως λογάριαζε στὴν ὑποστήριξῃ, ποὺ θάβρισκε ἐκεῖ σ' ἀνθρώπους δικούς του—νὰ ξαναρχίσῃ τὴ ζωή του, καὶ νὰ ξαναβάλῃ τὸ κάθε τι στὴ θέση του, ὅπως πρίν !

Τί μποροῦσε νὰ κάνῃ ἄλλο ;... Θυσίαζε τὸ κάτι τι, γιὰ νὰ σώσῃ τ' ἄλλα !... Θἄταν καλύτερα μαθὲς, νὰ παραδίδονταν μὲ τὰ χέρια πιστάγκωνα δεμένα, στοὺς σταυρωτῆδες ὀχτρούς του, γιὰ νὰ μὴ μπορέσῃ καμιὰ φορά νὰ σηκώσῃ κεφάλι ;

Περισσότερα δὲ μποροῦσε νὰ πῆ τῆς γυναίκας του !... Μόνο εἶχε τὴ δύναμη, νὰ τὴ σφιχταγκαλιάσῃ καὶ νὰ τὴν παρακαλέσῃ νὰ τὸν περιμένῃ ἀκόμα λίγο, περισσότερο ἀπ' ὅνα ἀμείλιχτο δανειστή !... Πόσος καιρὸς εἶχε περάσει ἀπὸ τότες ; Ρωτιόταν μόνος του... Μετροῦσε τὶς μέρες μιὰ πρὸς μιά ! Δὲν ἦταν ἕνας μῆνας σωστός !

Τοῦ φάνηκε, σὰν ἕνας χρόνος ἀτέλειωτος!. Καὶ τώρα νάτος! Ἔρχεται νὰ πληρώσῃ τὰ χρέη του σ' ὅλους καὶ πρῶτα πρῶτα ἀπ' ὅλους, αὐτὸ τῆς ὄμορφης Μαριέβνας! Τὸ χῶμα βούλιαζε ὁλοένα ! Τὰ πόδια του κολλοῦσαν, σὰν νὰ τὰ τραβοῦσαν ἀόρατα χέρια ποῦβγαιναν ἀμέτρητα ἀπὸ κάτω, ἀπὸ τὰ σπλάχνα τῆς γῆς... Κι ὅμως ὁ Παντελῆς Ντάρας ἔνοιωθε τὸν ἑαυτό του νὰ περπατάῃ ἀπάνω σὲ ἴσιο, κατάσπαρτο κάμπο, γιομᾶτο ἀπὸ ἀγριολούλουδα, ποὺ τὸν μεθοῦσαν μὲ τὴ γλυκειά, βαρειὰ μυρωδιά τους, σὰ χίλια λιβανιστήρια.

Τόση χαρὰ εἶχε μέσα του ! Δὲν κατάλαβε κι ὅλας πότες ἔφτασε στὸ παλιὸ σπίτι τους!. Κι ἄρχισε νὰ φωνάζῃ σὰν ἕνα μικρὸ παιδί, ποὺ ἀνυπομονῆ νὰ τοῦ ἀνοίξουν ! Μονάχα ὁ ἀέρας τοῦ ἀποκρινότανε, σὰ νἄθελε νὰ σκεπάσῃ κάθε ἄλλη φωνή!. Φυσοῦσε μὲ λύσσα! Τὰ ψηλὰ δέντρα, ποὺσαν ἀραδιασμένα μπροστὰ στὴν αὐλή, σὰν ἀκοίμητοι σκοποί, μιὰ ἔκρυβαν καὶ μιὰ ξεσκέπαζαν τὴν πρόσοψῃ τῆς βίλλας, μὲ τὴν ἀνήσυχη κορφή τους!

Κι ἔψαχνε τώρα τὶς τσέπες του... Θυμήθηκε πὼς εἶχε μαζί του τὸ κλειδὶ τοῦ σπιτιοῦ...Τὸ βρῆκε ἄνοιξε τὴν πόρτα καὶ μπῆκε μέσα, σὰν παλιὸς νοικοκύρης.Δὲν πρόφτασε νὰ δρασκελίσῃ τὸ κατῶφλι καὶ μιὰ μπάλλα τοῦρθε ἴσια στὸ μέτωπο... Στὸ διάδρομο ἄναψαν φῶς!. «Ὁ Παντελῆς Ντάρας!», φώναξε τρομαγμένος ὁ καινούριος ἰδιοχτήτης, σκύβοντας ἀπάνω στὸ θῦμά του...Κι ὕστερα πῆρε τὴν πέτσινη τσάντα, ποὺ κρατοῦσε ἀκόμα σφιχτὰ στὰ χέρια του! Εἶδε μ' ἔκπληξῃ ἕνα τεράστιο ποσό, τὸ ἴδιο ποὺ χρωστοῦσε στοὺς δανειστές του! Τοῦρθε σὰν ἴλιγγος! Δὲν εἶχε τὸν κόπο νὰ ξετάσῃ καλὰ γιατὶ ἤρθε στὴ βίλλα του τέτοιαν ὥρα ; Κράτησε γιὰ λογαριασμό του τὸ κομπόδεμα αὐτό, σὰν ἕνα θησαυρό, ποὺ βρῆκε στὸ χτῆμά του! Κι ἔστειλε νὰ φέρουν τὴν ἀστυνομία γιὰ τὴν τάξη ! Νὰ τὸν ξεφορτωθῇ μιὰ ὥρα ἀρχήτερα ἀπὸ κεῖ μέσα!

Τὴν ἄλλη μέρα οἱ ἐφημερίδες ἔγραψαν μὲ χτυπητὰ γράμματα καὶ στὴν καλύτερη θέση, γιὰ νὰ τὸ διαβάσουν ὅλοι!...«Περὶ τὴν 2αν πρωϊνὴν ὥραν τῆς χθὲς ἄτομον εἰσδύσαν δι' ἀντικλειδίου εἰς τὴν βίλλαν τοῦ κ. Σπάσῃ, ἀπεπειράθη νὰ τὴν ληλατήσῃ! Ὁ ἰδιοκτήτης ἐγκαίρως ἐξυπνήσας, ἐπυροβόλησε πρὸς ἐκφοβισμόν. Δυστυχῶς αἱ σφαῖραι εὗρον τὸν κλέπτην εἰς τὸ μέτωπον. Τὸ θῦμα ἐξέπνευσεν ἀμέσως Βεβαιοῦται, πὼς εἶνε ὁ Παντελῆς Ντάρας, γνωστὸς μεγαλέμπορος τῆς πόλεώς μας, χρεωκόπήσας πρὸ μηνὸς μόλις. Χαρακτηριστικὴ λεπτομέρεια . Ἦτο τόσον ἀθλίως ἐνδεδυμένος, ποὺ μετὰ κόπου τὸν διέκρινες ἀπὸ ἕνα ἐπαίτην! Ἡ συγκίνησις εἰς τοὺς ἐμπορικοὺς κύκλους εἶνε ἀπερίγραπτος»

Καὶ ἡ γυναῖκά του, ἡ ὄμορφη Μαριέβνα ; Ἀπὸ τὴν πρώτη ἡμέρα κι ὅλας, ποὺ εἶδε τὸν ἄντρα της νὰ φεύγῃ ἔτσι τὴ νύχτα, σὰν ἕνας κλέφτης, ἄφησε τὴ [illegible]λα, ποῦταν προῖκα της, γραμμένη στ' ὄνομά τη[illegible] Τὴν πούλησε ἀμέσως καὶ κατέφυγε στὸ σπίτι τοῦ πατέρα της. Πῆρε τὸ πρῶτο ὄνομα, ποῦχε ὅταν ἦταν κορίτσι, γιὰ νὰ μ[illegible] στάχτη στὰ μάτια τοῦ κόσμου!Τί μποροῦσε ἄλλο κι αὐτὴ νὰ κάνῃ; Ὅταν ἔμαθε τὸν ἀδικοσκοτωμό του, δὲν εἶχε βγάλει μιὰ σταλιὰ δάκρυ! Μόνο δὲ μποροῦσε νὰ καταλάβῃ, γιατὶ πῆγε στὴ βίλλα. «Νὰ τὸν σκοτώσουν ἔτσι σὰ σκυλὶ σ'ἀμπ-λι»! ἔλεγε μόνη της. «Μὰ τί κλέφτης ἦταν αὐτὸς ὁ Παντελῆς ! Κι ἐγὼ δὲν τὸ εἶχα τόσο καιρὸ καταλάβει». Ὡς τόσο ἔκανε τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ καὶ εἶπε «ὁ Θεὸς νὰ τὸν συγχωρέσῃ!...καὶ ν' ἀναπάψῃ τὴν ψυχή του!».

ΓΙΩΡΓΟΣ Α. ΒΑΛΤΑΑΩΡΟΣ

ΤΟ ΜΟΙΡΟΛΟΊ ΤΗΣ ΝΙΑΣ ΧΗΡΑΣ

Καϋμένε μου, καϋμένε μου, θρηνολογοῦσε ἡ χήρα,
Τὰ χέρια της ξαμώνοντας, πέφτοντας μπρὸς τὴ θύρα,
Καθὼς τὸν ξεσηκώνανε. Καϋμένε μου, καϋμένε μου,
Ποῦ θὰ σὲ πᾶν ἀντρούλη μου, καλὲ καὶ παινεμένε μου;

Πλεξοῦδες τὰ μαλλιὰ δέτα τὰ μπροστινὰ ὡς τὰ φρύδια,
Στὰ πλάγια τὰ τσουλούφια της, βέρες καὶ δαχτυλίδια
Κι' ἐκειὰ τὰ μάτια τὰ πυρά, τὰ χείλια τἀναμένα της,
Τὰ στήθεια ἀπ' τἀναφυλλητὰ τραντά, τὰ κορφωμένα της!

Ἀντρούλη μου, ποῦ παρατᾶς τὴν ἄχαρην ἐμένα;
Τὸ σπῆτι σου ρημαδιακό, τὸ βιό σου στὸν καθένα ;
Δεντρί μου κι ἴσκιε μου ἄχ ἐσύ! τὰ νιάτα μου στὴ στράτα σου!
Κάνε μου σώστρα Παναγιὰ τὸ θάνατό μου διάτα σου.

Μαύρο τὸ φόρεμα τσιτό, διπλὴ κ' ἡ μαύρη σκέπη,
Τρίδιπλη μπρὸς στὰ γλέφαρα, νὰ γλέπει νὰ μὴ γλέπει . . .
Τὸ χαμογέλιο της ἀνθός, τὸ κλάψιμό της ράντισμα.
Πρώτη φορὰ ποὺ χαίρεται τὸν κόσμο στὸ σαράντισμα ..

Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

ΧΑΙΡΕ Ο ΠΟΙΗΤΗΣ

Στὸ «Ἐλεύθερο Βῆμα» τῆς 20 Ἰουνίου 1927 δημοσιεύθηκε τὸ παρακάτω γράμμα τοῦ Παλαμᾶ, ποὺ τὸ μεταφέρουμε κ' ἐμεῖς ἐδῶ ἀτόφιο, γιατὶ τοῦ πρέπει κάθε τιμὴ καὶ συμπάθεια. Ἔχουνε ὀργιάσει τώρα τελευταῖα τόσο ἐναντίον του, ποὺ ἡ ὀργὴ τοῦ Ποιητῆ, νὰ εἶναι ἀπόλυτα δικαιολογημένη. Τὸ ὄνομα τοῦ λιβελλογράφου, ποὺ δὲν ἀναφέρεται στὸ γράμμα, εἶναι τοῦ Γιάννη Ἀποστολάκη, Καθηγητῆ τῆς Νεοελληνικῆς Φιλολογίας στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Θεσσαλονίκης.

«Στὸ πρωτόβγαλτο περιοδικὸ «Ἑλληνικὰ Γράμματα» καὶ ἀπὸ τὴν εὐκαιρία ποὺ δίνει κάποιο θλιβερώτατο φυλλάδιο τοῦ κυρίου Ψυχάρη, ἐπαναλαμβάνεται, μὲ τὴν αὐθάδεια πάντα τῶν ἀνώνυμων, ἢ καὶ τῶν ὀνομαστῶν, τιποτένιων, ἡ ἀπόπειρα τοῦ ἀνήθικου διασυρμοῦ τοῦ ἔργου μου. Γιατὶ καὶ ἡ ἀπόπειρα γίνεται κάτου ἀπὸ τὴ σκέπη τοῦ ὀνόματος ἑνὸς ἀνθρώπου γιὰ τὸν ὁποῖον τελείωνα ἕνα μου γράμμα πρὸς τὸν «Ταχυδρόμο» τῆς Θεσσαλονίκης τῆς 1 Ἰανουαρίου τοῦ 1927 ὡς ἑξῆς :

«*Ὁ ἄνθρωπος, ποὺ δὲν καταδέχομαι καὶ νὰ χαράξω τ' ὄνομά του, καταισχύνει τὰ νεοελληνικὰ γράμματα. Νὰ τὸν χαίρεται ἡ πολιτεία ποὺ τὸν διώρισε νὰ τὰ διδάσκῃ καὶ τὸ πανεπιστήμιο τῆς Θεσσαλονίκης ποὺ τὸν ἔχει*».

Ὁ λόγος ποὺ μὲ φέρνει σήμερα, δεύτερη φορά, νὰ ξαναρρίξω τὰ λόγια αὐτὰ ἐδῶ, γιὰ νὰ λάβουν πλατύτερη δημοσιότητα, δὲν εἶνε ἡ σοβαροφάνεια τοῦ φύλλου ἐκείνου, μήτε, βέβαια, τὸ κῦρος τῶν ἐκδοτῶν του. Εἶνε ἡ συνεργατικὴ προστασία ποὺ φαίνεται πὼς παίρνει ἀπὸ πρόσωπα ἀξιοσέβαστα, πρῶτα ἀπ' ὅλα ἀπὸ τὸν κύριο Α. Π. Δελμοῦζο ποὺ κάποτε τοῦ φόρεσα τὸ φωτοστέφανο τοῦ Στίχου.

Εἶνε καὶ κάποιο ἄλλο ὄνομα ποὺ ξαφνικὰ τὸ ἀπάντησα σὲ μιὰ γωνιὰ τοῦ περιοδικοῦ αὐτοῦ νὰ ἀναφέρεται καὶ ποὺ ζῇ μέσα στὴ μνήμη μου ἱερό, τὸ ὄνομα τοῦ Χρήστου Λαμπράκη. Εἶνε καὶ τὸ ἴδιο «Ἐλεύθερο Βῆμα» ποὺ μέσα στὶς στῆλες του διαλαλήθηκε τὸ ἐγκώμιο τῶν «Ἑλληνικῶν Γραμμάτων» καὶ πρὶν ἀκόμα νὰ φανοῦν. Ὅμως, κυριώτατα, εἶνε τὸ ἀξίωμα ποὺ πέταξεν ἡ πολιτεία στὸν ἄνθρωπον αὐτόν, ὅ,τι μὲ κάνει νὰ κόψω τὴ σιωπὴ ποὺ θὰ ταίριαζε.

Σᾶς παρακαλῶ, ἀξιότιμε κύριε, λάβετε τὴν καλωσύνη νὰ φιλοξενήσετε στὸ ἐγκριτο φύλλο σας τὰ λόγια μου».

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΠΩΛ ΜΟΡΑΝ

Η ΥΠΕΡΒΟΡΕΙΑ ΝΥΧΤΑ

(ΑΓΝΟ)

Ἡ γοτθικὴ κάμαρα ἦταν φωτισμένη μ' ἕνα γλόμπο 200 κεριῶν. Ἔκαμα μιὰ στάση στὸ ἀπέναντι πεζοδρόμιο. Μπαῖναν ἄντρες μοναχικοί, ὕστερ' ἄλλοι μὲ γυναῖκες. Ἔμενα μὲ χτυποκάρδι, δίχως ἠρωϊσμό, ὥσπου δὲν ἐρχόταν πιὰ κανένας. Μιὰ σκάλα ἐλάχιστα ὑποχρεωτικὴ ἔφερνε σὲ μιὰ πόρτα, μπροστὰ στὴν ὁποία ὑπῆρχαν ἴχνη πριονιδιῶν. Στὸν προθάλαμο μυρίστικα γκάζι καὶ ξεπαγιασμένον ἰδρῶτα. Μιὰ κοπέλλα μὲ πλεξοῦδες διάβασε τὴν κάρτα μου τοῦ προσωρινοῦ μέλους—ἕνα μικρὸ ἐξάγωνο ἀπὸ περγαμηνὴ—καὶ μπῆκα στὸ ἀποδυτήριο τῶν ἀντρῶν. Πουκάμισα κρεμόντουσαν ἀδειασμένα ἀπὸ τὰ κορμιά τους· τεράντες ξεκουράζονταν· στιβάλια παρουσίαζαν τὰ μὲ γύρους καουτσοὺκ τακούνια τους· τὰ ὑπερβόρεια ποδάρια δὲν εἶχαν ξεφύγει ἀπὸ τὸ κῦμα αὐτὸ τῆς ἀμερικανικῆς ἐξαγωγῆς, ποὺ μὲ τὴ μορφὴ ὑπολογιστικῶν μηχανῶν, ἐξολοθρευτικῶν γιὰ τὶς μῦγες, καὶ μεταξιοῦ γιὰ τὰ δόντια, εἶχε πέσει πάνω στὴν Ἀνατολικὴ Εὐρώπη τὴν ἐπαύριο τῆς ἀνακωχῆς. Ἕνα νικέλινο κόκκαλο γιὰ παπούτσια γυάλιζε στὴ μέση τῆς κάμαρας.

Ἔπρεπε νὰ γδυθῶ ; Πινακίδες στὸν τοῖχο μοῦ τὸ ἔλεγαν δίχως ἄλλο, μὰ πῶς νὰ καταλάβω τὶς λέξεις αὐτὲς μὲ ὄψη βατράχων ἢ ἐντόμων, τὶς γεμᾶτο ἀγκίδες, καὶ ποὺ φέρνουν στὴ ράχη τους ἀμέτρητες παῦλες σὰ φουσκαλίδες ἢ μπαλλονάκια ἀπὸ ἀέρα ; Μισάνοιξα τὴν πόρτα ἀφοῦ ἔβγαλα τὰ παπούτσια μου· ἦταν ἐκεῖ ἕνας νιπτῆρας τζαμιοῦ μὰ ὄχι συλλόγου, γιατὶ μπόρεσα νὰ ἰδῶ δυὸ ἀπὸ τὰ μέλη μὲ ἀμφίεση—θάλεγα—τοῦ κανονισμοῦ. Ὁ ἕνας ἦταν ἀντίκρυ μου, μὲ τὰ νεφρὰ ἀκουμπισμένα σὲ μιὰ κουπαστή. Πάνω στὸ κεφάλι του ἦταν τσιτωμένο ἕνα τσουλοῦφι μαλλὶ στεγνὸ σὰ λειχῆνα, πρώτη καὶ ἰσχνὴ ὑπόσχεση μιᾶς λευκῆς γενεάδας ποὺ κυλοῦσε πιὸ κάτω, πάνω στὸ στῆθος του, ὅπου σὲ λίγο μπλεκόταν, καὶ γινότανε σὰν τὴν πυκνὴν ἐκείνη τζίβα ποὺ βλέπει κανεὶς στοὺς μεταπουλητὲς, νὰ βγαίνει ἀπὸ παλιοὺς καναπέδες. Ὕστερα ἡ τρίχα χωριζόταν στὴ μέση σὲ μιὰ κανονικὴ χωρίστρα ἀπὸ τὸ κάθε μέρος τῆς κοιλιᾶς, ἄφριζε μιὰ στιγμὴ καὶ πηγαίνοντας μὲ ἰδιοτροπίες κισσοῦ κατὰ μῆκος τῶν μεριῶν ἀποτέλειωνε τὸ δρόμο της πάνω στὰ πόδια. Ὁ συνομιλητής του ἦταν ἀπέναντί του καὶ μοῦ γύριζε τὴν πλάτη. Εἶχε ἀλύγιστα μαῦρα μαλλιά. Πίσω ἀπὸ τ' αὐτιά του γυάλιζαν τὰ σύρματα τῶν χρυσῶν του γυαλιῶν. Ἦταν κ' αὐτὸς γυμνός, καὶ κουνοῦσε ρυθμικὰ τὸ χοντρὸ δάχτυλο τοῦ δεξιοῦ ποδιοῦ του.

Ξανάκλεισα τὴν πόρτα καὶ κάθησα σ' ἕναν μπάγκο. Δὲ θὰ δυσκολευόμουν νὰ ξεντυθῶ καὶ νὰ πάω κ' ἐγὼ γυμνός, γιατὶ ἀπὸ τὰ παιδικά μου χρόνια σύχναζα αἴθουσες ξιφασκίας, ἀθλητικοὺς ὁμίλους, κολυμβητήρια καὶ χαμάμια. Πλάϊ σ' αὐτὰ δὲν παράλειψα νὰ ὑπενθυμίσω στὸν ἑαυτό μου ὅτι βρισκόμουν ἐδῶ ἐντελῶς οἰκειοθελῶς, μιὰ κ' εἶχα ζητήσει νὰ συμμετάσχω, μὲ τὸν τίτλο τοῦ ξένου μέλους, στὸ Diana Bund ἢ Σύλλογο τῆς Ἀρτέμιδος.

Δίχως ν' ἀνατρέξω στὸν ΧΥ αἰῶνα, ὁπότε εἶχαν σχηματισθεῖ στὴ Βοημία, αἱρέσεις μετὰ τὸ σχίσμα τοῦ Huss, ποὺ εἶχαν βάλει σὲ πέρασή τὴ γύμνια ὡς σίγουρο μέσο γιὰ τὴν ἀπόκτηση τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ποὺ εἶχαν ἄλλωστε καταλήξει μὲ σφαγή, εἶχα συχνὰ ἀκούσει νὰ γίνεται λόγος γιὰ συλλόγους γερμανικοὺς ποὺ τὰ μέλη τους μαζευόντουσαν γιὰ νὰ ζοῦνε χωρὶς ροῦχα. Ἡ ἀνάγνωση ἑνὸς γερμανικοῦ περιοδικοῦ γιὰ τὴ διάδοση τῆς γύμνιας, περιοδικοῦ ἀφιερωμένον σὲ ζητήματα αἰσθητικῆς καὶ ὑγιεινῆς, καὶ μάλιστα εὐγονίας, μ' εἶχε βάλει στὸ δρόμο καὶ μοῦ εἶχε ὑποδείξει ὅτι ὑπῆρχαν στὶς ὑπερβόρειες χῶρες ὑποκαταστήματα αὐτῆς τῆς νέας ἀδελφότητος τῆς Nacktkultur. Μία ἀγγελία στὴ σουηδικὴ ἐπιθεώρηση «Καλλονὴ» ἔκαμε τὸ ρέστο :

«Πρόσωπα ἀμφοτέρων τῶν φύλων, ἀρυανικῆς φυλῆς, βουλόμενα ὅπῳς συμμετάσχουν σοβαροῦ συλλόγου τοῦ ὁποίου οἱ σκοποὶ εἶνε οἱ τῆς ἐπιθεωρήσεως «Καλλονή», παρακαλοῦνται ὅπως γράψουν, ταχ. κιβώτιον 78, πόστ ρεστάντ, πρός... Ὑποκαταστήματα εἰς τὰς ὑπερβορείας χώρας».

Καθὼς βρισκόμουνα σὲ κάμποση ἀπόσταση ἀπὸ ἐκεῖ, στό... ἔγραψα, μαζὶ μ' ἕνα γραμματόσημο γιὰ τὴν ἀπάντηση, στὴ σημειουμένη διεύθυνση, κ' ἔλαβα μιὰ βραχεῖα στὴν ὁποία ἕνας δόκτωρ Βούλπιους μὲ παρακαλοῦσε νὰ καθορίσω τοὺς λόγους γιὰ τοὺς ὁποίους ἐπιθυμοῦσα νὰ συμμετάσχω τοῦ συλλόγου καὶ νὰ δηλώσω τὴν ἡλικία μου, τὸ ἐπάγγελμα κτλ... Ἔστειλα στὸ γιατρὸ μιὰ δήλωση ἀρχῶν, σύμφωνα μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ περιοδικοῦ, ἐπικαλούμενος τοὺς μεγάλους ἀρχαίους πολιτισμούς : τὶς ἑορτὲς τῆς Σπάρτης, τοὺς νόμους τοῦ Λυκούργου, τοὺς Γερμανοὺς τοῦ Τάκιτου, ὑπενθυμίζοντας ἀκόμα, ἀπὸ ἰατρικῆς ἀπόψεως, τὰ εὐεργετήματα τῆς χημικῆς ἐνέργειας τοῦ ἥλιου πάνω στὴν ἐπιδερμίδα.

Μοῦ δόθηκε συνέντευξη γιὰ τὴν μεθεπομένη.

στὸ καφενεῖο Ὄντιν, αἴθουσα πρίγκηπος Ἀλεξάνδρου, πρῶτο πάτωμα, ὅπου ἦταν νὰ γίνῃ μιὰ ἐσπερίδα μὲ διαλέξεις καὶ προβολές, στὴν ὁποία θὰ μὲ παρουσίαζαν στὴν Ἐκτελεστικὴν Ἐπιτροπή.

Ἦταν βράδυ, κατὰ τὶς 7, μετὰ τὸ δεῖπνο. Τὸ καφενεῖο ἔδινε πάνω στὸ λιμάνι τῆς ξυλείας. Νορβηγικὰ ἱστιοφόρα, μὲ ἀντέννες τῶν παγετώνων, μόνα θυμητικὰ ἑνὸς χιονιοῦ ποὺχε πρὶν λίγο λυώσει,ἔσπρωχναν τὶς γάμπιες των στὸ ὕψος τῶν διπλῶν παραθυριῶν ὅπου τὸ χαρτὶ τὸκολλημένο ἐκεῖ γιὰ τὸ χειμῶνα δὲν εἶχε ἀκόμα σχισεῖ. Ἕνας νυχτομπάτης παραμόρφωνε τὰ κύματα ὡς τὰ νησιὰ ποὺ μπαίναν στὸ νερὸ μὲ μιὰ ἀπαλὴ κλίση, ποὺ ἀκολουθοῦσαν καὶ οἱ σκάρες φορτωμένες μὲ καΐκια φρεσκοπισσομένα ὁλόφλογα ἀπ' τὸ μίνιο κι ἀπὸ τὸ δειλινό.

Ὁ πρόεδρος (ποὺ καθὼς ἔμαθα ἦταν ὁ Δόκτωρ Βούλπιους) ἦταν τυφλὸς καὶ φοροῦσε μαῦρα ματογυάλια πάνω σ' ἕνα τοπεῖο σπιθουριῶν τοῦ προσώπου. Μὲ ἐπισημότητα ρητόρευε στὸ μέσο μιᾶς συνεδρίας, διπλαρωμένος ἀπὸ τὸν ἀντιπρόεδρο καὶ τὴν ταμία. Αὐτὴ ἦταν μιὰ ξανθιὰ μὲ κεφάλι χελώνας, δίχως ἄλλο καμμιὰ χήρα ἄξιωματικοῦ, φοροῦσε γυαλάκια, καὶ κατέληγε σ' ἕνα καπέλλο μὲ μπορδοῦρα ἀπὸ κίτρινους νάρκισσους.Τὸ μάτι της ἔριχνε ἕνα βλέμμα σίγουρο κ' ἐρευνητικό, ποὺ ἔμπαινε μέσα μου σὰν παλαμάρι. Ἡ σκέψη της χυμοῦσε νὰ κουρσέψει τὴ σκεψη μου κ' ἔννοιωθα καλὰ πὼς ἀπὸ αὐτὴν τὴν πορτοφυλάκισα ἀδελφὴ ἐξαρτιῶταν ἡ ὁριστική μου ἀποδοχή.

Ἐξηγιόμουν ἀγγλικά. Ὁ λόγος μου μεταφράστηκε σὲ μιὰ κοπέλλα ποὺ μοῦ ἦταν κρυμμένη ἀπὸ ἕνα ὀρθωμένο χαρτὶ πάνω στὴ δακτυλογραφικὴ μηχανή της. Ἡ ἰδιότητά μου τοῦ Γάλλου μοῦ ἐκέρδισε περισσότερο τὴν περιέργεια παρὰ τὴν συμπάθεια καὶ δὲ μοῦ ἐνέπνεε ἐμπιστοσύνη.

—Ἐννοεῖται βέβαια πὼς καμμιὰ περιέργεια ἀνηθίκου φύσεως δὲ σᾶς σπρώχνει νὰ μπῆτεστὸν Ὅμιλο.

—Δὲν δεχόμαστε ἀνάμεσό μας παρὰ πρόσωπα δοκιμασμένης ἐντιμότητος, ποὺ δὲν ἐπιδίδονται στὰ οἰγοπνευματώδη ποτὰ καὶ στὴ θεοσοφία, ποὺ δὲ διαβάζουν κακὰ βιβλία, καὶ ποὺ ἔχουν τὰ μέσα συντηρήσεως.

Ὁ δεξιὸς πάρεδρος, ἕνας ἄνθρωπος μὲ ρευτιγκότα, καμμιὰ σαρανταριὰ χρονῶν, κοκκινογένης, πολὺ εὐγενικός, ἐνέτεινε τὴν ἀνάκριση :

— Συχνάζετε Ρώσσους ; Ἑβραίους ;

Ἀφοῦ παρέδωσα τὸ διαβατήριό μου καὶ καταμέτρησα μιὰν ἐγγύηση, οἱ ἔνορκοι συσκεφθήκανε μὲ χαμηλωμένη τὴ φωνή. Ὕστερα ἔπαιξε ἡ δακτυλογραφικὴ μηχανή.

— Θὰ γίνετε δεκτὸς γιὰ δυὸ μῆνες μόλις περάσετε τὴ γιατρικὴν ἐξέταση. Θὰ σᾶς δωθεῖ δελτίο γιὰ τὴ βίζιτα. Παρακαλεῖσθε νὰ περιμένετε στὸν προθάλαμο.

Σηκώθηκα ὅταν ἄνοιξε ἡ πόρτα. Μπῆκε ἡ δακτυλογράφος· μοῦ ἔδωσε ἕνα φάκελλο κ' ἕνα μειδίαμα στὰ ὁποῖα διάβασα μιὰν ἀπόφαση εὐνοϊκή. Ὅλη ἡ δειλία βρισκόταν ἀπὸ τὸ δικό μου τὸ μέρος. Τὸ γόητρο τῶν σοβαρῶν αὐτῶν τρόπων, αὐτῶν τῶν σιωπῶν, αὐτῶν τῶν δίχως προσποίηση χειρονομιῶν, εἶνε ξαφνικό. Ἡ συμπάθειά μου στὴ στιγμὴ σαλπάρισε. Εἶχε γαλανὰ μάτια τριγυρισμένα ἀπὸ μαῦρα τσίνορα, ἰσόμακρα σὰν κρόσσα, ἕνα στόμα εὐπροσήγορο, κοντὰ μαλλιὰ παρδαλωμένα μὲ χλωμὲς ἀνταύγειες.

Βρισκόμουν στὸ σημεῖο νὰ ξανοιχτῶ καὶ νὰ ξεσπάσω σὲ μακρυγορίες, μὰ προσποιήθηκε ἄξαφνα, μὲ τὰ πόδια της σὲ ὀρθὴ γωνία, μιὰ ἀξιολάτρευτη ὑπόκλιση, ὑπερβολικὰ γρήγορη· ἦταν μιὰ ἀνατριχίλα ποὺ τὴν διέτρεξε ἀπὸ τὰ πόδια ὡς τὸ κεφάλι. Τὰ μαλλιά της ἔγειραν πρὸς τὰ μπρός, τρεμοσάλεψαν, καὶ χωρὶς νὰ μιλήσῃ ἐξαφανίστηκε.

Τὴν ἐπαύριο, περνοῦσα τὴ γιατρικὴν ἐξέταση στὴν ὥρα τῶν ἐπισκέψεων ἑνὸς νοσοκομείου τῶν περιχώρων, μέσα σ' ἕνα λοιμοκαθαρτήριο ὅπου οἱ πρόσφυγες τῆς Κρόνσταντ ἄφηκαν τὶς ψῖρες τους. Ἐπιθεώρηση γοργή, μὰ αὐστηρή, γιατὶ κάθε μεταδοτικὸ νόσημα ἦταν λόγος νὰ μὴ γίνω δεκτὸς (ἀκόμα καὶ τὰ δύσοσμα χνῶτα καὶ τὰ σκουλίκια τῶν ἐντέρων) καθὼς καὶ τὰ δερματικά, καὶ οἱ σωματικὲς παραμορφώσεις ποὺ μποροῦσαν νὰ χαλάσουν τὴν αἰσθητικὴν ἀπόλαψη τῶν ἄλλων μελῶν.

Ἔγεινα δεκτός, παραδέχτηκα νὰ πληρώσω μιὰ συνδρομὴ καὶ νὰ λάβω γνώση τοῦ καταστατικοῦ. Ἡ ἀγωνία μου μεγάλωσε καθὼς τὸ διάβαζα καὶ συλλογιζόμουν πάνω στὴ φράση αὐτή : «Ἡ ἐλαχιστοτέρα παράβασις τῶν ἰδανικῶν τοῦ Συλλόγου, πᾶσα ἀσχημοσύνη δυναμένη νὰ προσβάλῃ τὴν λεπταισθησίαν τῶν Μελῶν, συνεπάγει τὴν ἄμεσον ἐκβολήν.»

Χωρὶς ἄλλο ἔνδυμα ἀπὸ ἕναν περουζὲ στὸ δάχτυλο, ἔπρεπε τὸ λοιπόν, μὲ τὸ μέτωπο ψηλὰ νὰ μπῶ στὴν αἴθουσα τῶν παιγνιδιῶν, ὅπου δυὸ φορὲς τὴ βδομάδα τὰ μέλη τοῦ Diana-Bund ξεγυμνωνόντουσαν καὶ περνοῦσαν τὴ βραδυὰ μὲ στολὴ παραδείσου. Ἤμουν νὰ γίνω ἕνας ἀπὸ τοὺς δικούς των. Δὲν ἔφτανε πῶς ἦταν τὸ πρᾶμα ἐπιτετραμένο ἀπὸ τὴν ἀστυνομία καὶ πῶς λογαριαζόταν φυσικὸ γιὰ νὰ φανῆ σὲ μένα τέτοιο ἀπολύτως. Βέβαια οἱ ἐνδοιασμοί μου λιγόστευαν στὴ θύμηση τῆς προηγουμένης μου ὑπερβορείας πείρας : ἀνάμικτα ἠλιόλουτρα σὲ γερμανικὲς ἀμμουδιὲς τῆς Βαλτικῆς, ὑδροθεραπεία σουηδικὴ στὴν ὁποία παραδίδεσαι στ' ἁπαλὰ χέρια, τὰ τριμμένα θαρρεῖς ἀπ' τὸ σαπουνι, τῶν γυναικῶν, καὶ μπανιαρίσματα ρωσσικὰ στὰ ὁποῖα εἶχα ἰδεῖ ἄντρες μὲ τὶς συντρόφισσές των,καμένους καὶ γυμνοὺς, νὰ κρατιοῦνται ἀπὸ τὴ μέση μέσ' στὸ νερὸ τῶν Νησιῶν, τὸ γαλανὸ σὰ μελάνι στυλογράφου. Κι' ὅμως ἡ ἰδέα νὰ βρεθῶ ἄξαφνα ἀνάμεσα ἀπὸ κυρίες καὶ δέσποινίδες, ἦταν ἀνησυχαστική. Μισάνοιξα καὶ

πάλι τὴν πόρτα. Στὴν ἕδρα τὴ στολισμένη μὲ σημαῖες, μὲ φοινικόκλαδα χρυσᾶ καὶ μὲ φίδια μέσ' στὸ λάδι, ἕνας τρίτος συνομιλητὴς εἶχε προστεθεῖ στοὺς ἄλλους δύο. Κοιτοῦσα. Φοροῦσε, δεμένο γύρω στὸ λαιμό του, μέσ' σὲ μιὰ μαύρη πέτσινη θήκη, ἕνα κονδυλοφόρο μελάνης· μὰ δὲν μποροῦσε νὰ γίνῃ λόγος γιὰ σώβρακο ἢ γιὰ πεσκίρι ἀκόμη καὶ γιὰ ἕνα νεόφοιτο. Ἡ ὥρα προχωροῦσε. Ἦταν φανερὸ πὼς ἤμουν ὁ τελευταῖος νὰ γδυθῶ. Μὲ μεζημένα βήματα, ἀποφασισμένος, μὲ σφιγμένες τὶς γροθιές, καὶ στεγνὸ τὸ λαρύγγι, μπῆκα μέσα στὴν αἴθουσα.

Εἶδα πρῶτα πρῶτα ἕνα «ἀναψυκτήριον», ὅπου σὲ ψάθινες πολυθρόνες οἰκογένειες γυμνὲς ἔπαιρναν καφὲγάλα μὲ ραπανάκια Τὸ θέαμα ἦταν σὰν τὰ γεύματα ἐκεῖνα στὸ χαμάμι, ὕστερ' ἀπὸ τὸ ἱδροκόπημα. Μιὰ κυρία ποὺ ἔπλεκε, μὲ τὸ ἐργόχειρό της ἀκκουμπισμένο πάνω στὴν κοιλιά της, μοῦ φάνηκε σὰν κακὸ ὄνειρο. Ἄκουσα φωνές, κραξίματα· τὸ πάτωμα ἐσειόταν κάτω ἀπ' τὸ ποδοβηλητό. Μπάλλες κυλοῦσαν μὲ κρότο θύελλας βροντοχτυπῶντας τὰ τσούνια. Βρισκόμουν στὴ μέση μιᾶς τζαμωτῆς αἴθουσας, κλεισμένης μὲ βερνικωμένες σανίδες ἀπὸ ἔλατο ὅπως εἶναι ὅλα σ' αὐτὸ τὸν τόπο. Σαράντα πρόσωπα τῶν δύο φύλων διασκέδαζαν. Ὁλόκληρη μιὰ συντροφιὰ ἀπὸ ἄνδρες ἔκαμαν ἅλμα εἰς ὕψος, δρασκελίζοντας ἕνα σκοινὶ ποὺ κανονιζόταν ἀνὰ δύο ἑκατοστόμετρα. Ἕνας κύριος γυμνός, ποὺ ἔμοιαζε μὲ τὸ βασιλέα τῆς Σουηδίας ξεγυμνωμένον ἀπὸ μιὰ ἐπανάσταση, ὕψωνε μὲ ἀπάθεια τὸ σκοινὶ κατὰ μιὰν ἐγκοπὴ ὕστερ' ἀπὸ κάθε βόλτα. Προσπαθοῦσα νὰ συγκεντρώσω σ' αὐτοὺς ἀπάνω τὴν προσοχή μου καὶ ν' ἀποφεύγω ἀπὸ τοῦ νὰ βλέπω τὸ ἄλλο φῦλο. Πρὸς τὸ βάθος τῆς αἴθουσας ἦταν σημένα γυμναστικὰ ὄργανα. Μοναχικοὶ ἐρασιτέχνες, ὑψωνώντουσαν κ' ἔπεφταν μέσα σὲ πριονίδια, ἢ μὲ τὴ βοήθεια κορυνῶνἐγύμναζαντὴν εὐλυγισίατῶν μυιῶν τῆς πλάτης.Νέα ἀθλητικὰ ἀγόριαἔρριχναν ἀκόντιο καὶ κατὰ τὰ διαλείμματα, ἔπιναν παγωμένο νερὸ μὲ τὸ ὁποῖο ξέπλεναν τὸ στόμα τους καὶ τῶρριχναν ὕστερα μακρυά τους, στὸ πάτωμα. Ἡλικωμένες κυρίες, σᾶμπως θύματα συστήματος σωφρονιστικοῦ, ἐκτελοῦσαν πάνω στὸνα ποδάρι ἐξαγωνικοὺς περιπάτους ἢ τριγωνικοὺς πήδους, ποὺ θύμιζαν τὸ παιγνίδι τοῦ «Καλόγερου». Ἕνας κρότος βροντηγμένων κρίκων τράβηξε τὴν προσοχή μου. Σήκωσα τὰ ὦς τὰ τότε χαμηλωμένα σὰν καλόγριας μάτια μου κ' εἶδα νὰ κρέμεται μιὰ παράξενη μπάλλα καμωμένη ἀπὸ πλεγμένα μέλη, ἀπὸ τὴν ὁποία ἔβγαιναν μυτεροὶ ἀγκῶνες καὶ στρογγυλὰ γόνατα. Ὕστερα, τὸ σῶμα ἔστριψε ἀργὰ γύρω στὸν ἑαυτό του. Τοποθετημένα ἀπάνω σὲ προεξέχοντες σπονδύλους δυὸ τριανταφυλλιὰ καπούλια, ὑψώθηκαν, τραβηγμένα ἀπὸ τὴ δύναμη τῶν χεριῶν. Ἔγινε μιὰ προσπάθεια τοῦ λαιμοῦ καὶ ἕνα κεφάλι πρόβαλλε ἔξω ἀπὸ ξανθὰ σταχτωμένα μαλλιά, κρατημένα πίσω μὲ μιὰ φαρδιὰ μαύρη μεταξωτὴ κορδέλλα,σὲ δέσιμο ἀρχαῖκό.

Μοῦ χαμογέλασαν κ' ἀναγνώρισα τὴ δακτυλογράφο τοῦ γιατροῦ Βούλπιους, τὴν ἴδια ποὺ μοῦ εἶχε δώσει τὸ πιστοποιητικό μου. Ἔμενε ἔτσι πάνω στοὺς κρίκους, σὲ στάση βάθρακα, ὀκνή, λυγερή, σὲ ἄνεση, χαμογελῶντας μου μὲ τὸ φρέσκο καὶ ἀκανόνιστο πρόσωπό της, θεοπάλαβης ὑπερβόρειας. Ἔννοιωσα νἀναβλύζουν κεντήματα στὸ δέρμα τῶν μαλλιῶν μου. Τὸ κεφάλι τῆς κοπέλλας βούτηξε καὶ πάλι πρὸς τὴ γῆ, τὰ μπράτσα ἀνοίχτηκαν σὲ ὀρθογώνιο, τεντωμένα πάνω ἀπ' αὐτὸν τὸν ἄξονα, ὅλο τὸ σῶμα περιστράφηκε σὲ μιὰ ἀργὴ ἀποκατάσταση· οἱ γάμπες μὲ τὴ σειρά τους κλείστηκαν, διέγραψαν ἕνα τέταρτο κύκλου καὶ ἀκούμπησαν στὴ γῆ.

Εἶχα τότε μπροστά μου τὸ ὡραιότερο κορμὶ ἀθλητικῆς ἀτθίδας ποὺ μποροῦσε κανεὶς νὰ ἰδεῖ. Τὰ μάτια μου δὲν τολμοῦσαν νὰ ἐγκαταλείψουν τὸ πρόσωπο. Ἡ δεσποινίδα μοῦ χαμογέλασε πάλι καὶ μὲ χαιρέτησε. Ἔννοιωσα στὰ μπράτσα μου τὴν ἀναπνοή της. Συντόμεψα τὰ παιγνίδια αὐτά, κι' ἀπότομα τῆς γύρισα τὴν πλάτη, ἔτρεξα στὸ ἄλμα εἰς ὕψος ὅπου οἱ ἄντρες ἐξακολουθοῦσαν νὰ γυμνάζωνται, πῆρα φόρα καὶ σαλτάρισα στὸ σανίδωμα σὰ φανατικὸς ἱερέας. Τὸ πόδι μου πιάστηκε στὸ σκοινὶ καὶ πῆγα νὰ καταμετρήσω τὸ πάτωμα. Ξανασηκώθηκα μὲ ξεγδαρμένη τὴ μύτη, ματωμένες τὶς παλάμες, ἐκανοποιημένος. Αἰσθανόμουν τὴν ἀνάγκη νὰ ξακολουθήσω, δίχως νὰ σταθῶ, τὶς ρωμαλέες μου ἀσκήσεις καὶ νὰ μὴ ρίξω τὰ βλέμματα ἀπὸ τὸ μέρος τῆς κοπέλλας. Τί μάτια ! Χύμησα στὸ τραπέζιο, δρασκέλισα τὸ δίζυγο. Τί γωνίτσες στὰ χείλη ! καὶ τόσο σπλαχνικές ! Σήκωσα ἅλτῆρες τῶν 20 κιλό. Τί στήθια ἀμάλαγα ! Πῆρα μιὰ σειρὰ ἀπὸ κλιμακωτοὺς πήδους, κερδίζοντας μὲ τὴν ἀρυανική μου ἐνεργητικότητα τὴ γενικὴν ἐκτίμηση. Λαχανιασμένος, ἐλάχιστα προπονημένος, μὲ κάθιδρο τὸ σῶμα, ἀναγκάσθηκα νὰ σταματήσω. Ἐκείνη δμως ἦταν μπροστά μου, ἡ Εὔα μὲ κομμένα τὰ μαλλιά, χωρὶς στενοχώρια ἢ αἰδώ, πρὶν ἀπὸ τὸ ἁμάρτημα, προτείνοντας μπράτσα δίχως σγόμπους ἀπὸ τοὺς διάφορους μῦς, μὰ περιβεβλημμένα σὰν ἐκεῖνα τῶν κολυμπητῶν ἀπὸ μῦς στενόμακρους ποὺ μόλις προεξεῖχαν. Ἤμουν χωρὶς πνοή.

— Ὀνομάζομαι Ἀϊνό, μοῦ εἶπε, ἐκφραζομένη γερμανικά.Οἱ γονεῖς μου σᾶς παρακαλοῦν νὰ δεχθῆτε ἕνα ποτῆρι τσάι.

Τὴν ἄφησα νὰ μὲ ὁδηγήσει Ἕνας χοντρομπαλᾶς, ντυμένος μ' ἕνα τρίχωμα ποὺ θόλωνε τὴ σιλουέττα του, ὁ πατέρας, μ' ἔβαλε μὲ πολὺ εὐγένεια νὰ καθήσω. Ἦταν Διευθυντὴς τῆς Ἀσφαλιστικῆς Ἑταιρίας Baltika Hereditas. Ὁ μικρὸς ἀδελφὸς γύμναζε τοὺς μῦς τῶν δαχτύλων του, μὲ ἅλτῆρες μὲ σοῦστες.Ἡ μητέρα κρατοῦσε κλεισμένα ἀνάμεσα ἀπὸ τοὺς ἀγκῶνες της δυὸ στήθια πλατειὰ σὰν πιάτα. Ἐδιάβαζε

Fichte καὶ μοῦ ἔδωσε νὰ μυρίσω ἕνα ζουμπούλι. Τά μπράτσα της ἔμεναν νέα ἀκόμα. Μόνο τὸ πρόσωπό της καὶ ἡ κοιλιά της ἤτανρυτιδωμένα. Ἔψαχνα κατὰ μῆκος τῶν μεριῶν μου γιὰ τσέπες γιὰ νὰ βάλω τὰ χέρια μου. Φτερνίστικα.

— Γρήγορα θὰ συνειθίσετε νὰ πηγαίνετε χωρὶς ροῦχα, μοῦ εἶπε ἐκείνη. Ἐμεῖς ἔτσι ζοῦμε οἰκογενειακῶς. Τὸ καλοκαῖρι μᾶς τυχαίνει νὰ ξεγυμνωθοῦμε γιὰ νὰ κόψουμε φραούλες καὶ τὸ χειμῶνα κάνομε μιὰ τρύπα μέσ' στὸν πάγο γιὰ νὰ βουτᾶμε. Γιατὶ ἡ ἀρχαία ὀμορφιὰ δὲν ἐπέθανε, Κύριε, ὅπως λέγουν οἱ λουθεριανοί! Εἶναι σὰν τὰ χελιδόνια ποὺ πιστεύουν οἱ χωριᾶτες μας πῶς περνοῦν τὸ χειμῶνα στὸ βάθος τῶν λιμνῶν, καὶ παντοτε ξαναεμφανίζονται.

Καὶ ἀποτεινόμενη στὸ μικρό της γυιό:

—Ἂν τρῶς τὰ δάχτυλά σου καὶ παραμορφώνεις τὰ χέρια σου, τοῦ λέει, θὰ σὲ ρίξουν μέσα σ' ἕνα μεγάλο πηγάδι.

Ὅλα πήγαιναν καλά. Πῆρα τσάϊ μὲ λεμόνι ἀνάμεσα ἀπ' αὐτοὺς τοὺς στιβαροὺς ἀστοὺς ποὺ μισόδειχναν καλοὺς τρόπους καὶ μιὰ κάποια εὐμάρεια. Καφὲς μὲ γάλα, σβίγγοι ἀπὸ ἀκακίες, σάμπως προορισμένα σὲ τίποτε σκανδυναϊκὲς θεότητες, περνοῦσαν πάνω σὲ τεράστιες καλαμωτές. Ὁ πατέρας μὲ πῆρε ἀπὸ φιλία, μοῦ ἔδειξε τὴν κοιλιά του τὴν ὀργωμένη ἀπὸ μιὰ σπάνια ἐγχείρηση. Ἡ ἑταιρεία του ἀσφάλιζε κατὰ τὰς περιστάσεις γιὰ σκολικοειδίτη, μὲ ἐπανασφάλιση στὸ Λόϋντ. Μοῦ μίλησε ἀκόμη καὶ γιὰ τὴν θεραπευτικὴν ἀξία τῶν χορταρικῶν. Κλεφτὰ κοιτοῦσα τὴν Ἀϊνό. Ὅταν συναντοῦσα τὰ μάτια της καὶ γινόταν ὑπερβολικὴ ἡ εὐχαρίστηση, γύριζα βιαστικὰ πρὸς ἕνα κακοφτιασμένο σῶμα, κατέβαζα τὰ βλέμματα πρὸς τὰ παραμορφωμένα πόδια τῶν συνομιλητῶν μου, ἀνάμεσα στὰ ὁποῖα παιδάκια γυμνά, τὰ κορμάκια τους παρασυρμένα ἀπὸ τὰ χονδρά τους κεφάλια, διεσκέδαζαν, κυλιόμενα σὰ λιοντάρια. Δίχως φόβο μὴ μὲ πάρουν γιὰ ἀσεβῆ, δὲν ἀπαγόρευα πιὰ στὸν ἑαυτό μου καμμιὰ ἔρευνα. Τό δυσκολότερο, μοῦ φαινότανε πῶς εἶχε περάσει.

Μὰ ποιὸς μᾶς ἐξανάγκασε ἄξαφνα, σὲ ὁμαδικὰ παιχνίδια; Ὁ ποντικὸς κ' ἡ γάτα δὲν ἔφεραν καμμιὰ ἀταξία. Σχηματίσαμε ἕνα μεγάλο κύκλο. Ἡ γάτα πολεμοῦσε νὰ πιάση τὸ ποντίκι, ἀργοπορούσαμε τὴν πορεία της, στήνοντας χίλιες ἐνέδρες. Γελούσαμε, λαχανιάζαμε. Ὕστερα ἔγινε ἀνακωχή. Τότε ἄρχισε τό παιγνίδι τῆς ἀλεποῦς καὶ τῶν πουλερικῶν· ἕνα εἶδος ἀνθρώπινης ἀλυσίδας, ἢ «συρτοῦ» ἀθλητικοῦ, ὅπου καθένας κρατοῦσε ἀπὸ τὴ μέση τὸν μπροστινό του. Ἡ ἀλεποῦ ζητοῦσε νὰ πιάσει τὸ κοτόπουλο. Ἡ σειρὰ ἔστριβε, ὑποχωροῦσε, ξανασχηματιζόταν, προσπαθῶντας νὰ γλυτώσει τὸ θῦμα ἀπὸ τὸν καταδιώχτη του. Ἡ Ἀϊνὸ ἦταν πίσω μου. Τὰ χέρια της μοῦ μπαῖναν μέσα στοὺς γοφοὺς σὰν ἀναμμένα σίδερα. Γελοῦσε καὶ μὲ παρακινοῦσε νὰ μὴν ὀπισθοχωρήσω. Ἀπόφευγα τὴν ἐπαφή της, μὰ αὐτὸ μ' ἔκαμε ἀκόμα περισσότερο νὰ γαντζωθῶ σὲ μιὰ χοντρὴ νέα γυναῖκα, ξανθή, ἄσχημη, στέρεη σὰν ὑπόβαρθο γέφυρας, ποὺ λύγιζε τὰ πόδια γιὰ νὰ χαμηλώσει τὸ κέντρο τοῦ βάρους της καὶ νὰ ἀποφεύγει περισσότερο τὰ τινάγματα. Εὔσυνείδητη καὶ λυμφατική, τέντωνε παραδωμένα δυὸ τεράστια καπούλια ποὺ τρίζαν ἀπὸ τὴν προσπάθεια. Ἡ πρὸς τὰ πίσω κίνηση ποὺ ἡ στάση της ἀνάγκαζε κ' ἐμένα νὰ πάρω, ἔσφιγγε τὴν Ἀϊνὸ ἐπάνω μου. Σὲ μιὰ στιγμὴ ποὺ ἡ παληγίνηκε πάρα πολὺ ζωηρή, αἰσθάνθηκα τὰ μπράτσα της νὰ κάμουν τὸ γῦρο τῆς μέσης μου, καὶ ὅλο της τὸ κορμί ν' ἀκουμπάει στὸ δικό μου. Τὰ μεριά της παίρναν ἐπάνω μου μιὰ ἀφόρητη βάση στηρίγματος, τὸ λαχανιασμένο στῆθος της ἦταν κολλημένο στὴν πλάτη μου. Ἔκλεισα τὰ μάτια κ' ἔννοιωσα κ' ἐγὼ δὲν ξαίρω ποιὰ δυσφορία νὰ μὲ κυριεύει. Ἦταν μιὰ ντροπὴ ποὺ μοῦ ἦταν ἀδύνατο νὰ ὑπομένω καὶ μαζὶ ἕνα μούδιασμα εὐχάριστο ποὺ μ' ἔκαμε νὰ ἐπιθυμῶ νὰ μένω ἐκεῖ ὅλη μου τὴ ζωή.

Μὰ σὲ κάθε στιγμή, μὲ τὴ βιαιότητα τοῦ παιχνιδιοῦ, κινδύνευε ἡ ἁλυσίδα νὰ σπασθεῖ. Μονομιᾶς ἀμόλυσα τὸ σφιχτοκράτημά μου καὶ λευτερώθηκα κ' ἀπ' τὴν Ἀϊνό. Μὲ ὁρμή, βγῆκα ἀπὸ τὸ πλῆθος, δίχως νὰ κυττάξω πίσσω μου, χύμησα πάνω στὴ σκάλα κ' ἔφτασα στὸ ἀποδυτήριο ὅπου κ' ἐκλείστηκα.

Ἔξω στὸ δρόμο, δέχτηκα στὰ μάγουλα, σὰν ἕνα ἀμπάρο ἀπ' ἁλάτι, ἕνα κρύο ψιλὸ ποὺ μὲ παραμόρφωσε. Ἔννοιωσα τὸν ἑαυτό μου ἀνάλαφρο σὰν περιστέρι, μὰ γεμᾶτο ἠλεκτρισμό.

(Τὸ τέλος στὸ ἑπόμενο)

Γ. ΒΟΥΓΑΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΒΡΑΔΥΑ

ΤΟΥ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Τὴν Κυριακὴ τὸ βράδυ, 19 τρέχοντος, στὴν αἴθουσα «Ὀλυμπιακὸς» ὁ Λογοτεχνικὸς καὶ Καλλιτεχνικὸς Ὅμιλος Πειραιῶς ἔκαμε μία δημόσια φιλολογικὴ βραδυά.

Τραγούδησε ἡ Δνὶς Γιαγκάκη (τοῦ Ἐθνικοῦ μελοδράματος) μέλος τοῦ Ὁμίλου, τὸ Lacrimae Rerum τοῦ Πορφύρα, τὸν Ξενητεμένο τοῦ κ. Ριάδη καὶ ἀπὸ τὰ χόρικὰ τοῦ Προμηθέως Δεσμώτη. Στὸ πιάνο ὁ κ. Φορμόζης. Ἀπήγγειλαν ὁ κ. Β. Χανιώτης τὸν Ἐξάγγελο ἀπὸ τὸν Οἰδίππoδα Τύραννο» καὶ ἡ Δνὶς Πλέσσα τὴ Μοῖρα τοῦ Πολέμη. Διαβάστηκαν γιὰ πρώτη φορὰ ἔργα τῶν λογίων κ. κ. Κ. Βάρναλη, Γ. Σπαταλᾶ, Λ. Πορφύρα καὶ ἄλλων.

Ἐπίσης ἐδιάβασαν ἔργα τους τὰ μέλη τοῦ Ὁμίλου κ. Β. Καστριώτης, Δνὶς Σ. Τσακασιάνου, κ. Χ. Σοφρᾶς καὶ Δ. Αὐγέρης.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Μ' ΕΝΑ ΚΛΩΝΑΡΙ ΔΑΦΝΗΣ

Νά! λοιπὸν ποὺ τὸ Ἑλληνικὸ Κράτος θυμήθηκε τὸ Γιαννούλη Χαλεπᾶ, τὸν ἄφθαστο δημιουργὸ τῆς «Κοιμωμένης» καὶ τὸν ἐβράβευσε μάλιστα μ' ἕνα τόσο μεγάλο βραβεῖο,—τὸ Ἀριστεῖον τῶν Γραμμάτων καὶ Τεχνῶν! Λίγο ἀκόμη καὶ δὲ θὰ τὸν πρόφτανε στὴ ζωὴ τὸ Ἑλληνικὸ Κράτος—αὐτὸ ἀκριβῶς, νομίζουμε, ποὺ τὸν εἶχε ἀφήσει ἐδῶ καὶ τρία τέσσερα χρόνια νὰ βόσκει γίδια στὰ κατσάβραχα τῆς Τήνου—καὶ γιὰ τοῦτο βιάστηκε νὰ τὸν βραβέψει, νὰ τοῦ δώσει ἕνα χρυσὸ λιλὶ μὲ λίγους παράδες—σημαντικὴ ἀνακούφιση!

Ποῦ νὰ τὄξαιρε ὁ καημένος ὁ Γιαννούλης, αὐτὸς ποὺ πέρασε τὴ μισή του ζωὴ σὲ πνευματικὸ σκοτάδι, πὼς θαρχότανε τέλος ἡ στοργὴ καὶ ἡ δόξα νὰ τοῦ χαϊδέψει τὸ μέτωπο καὶ νὰ τοῦ περάσει ἕνα δάφνινο στεφάνι στὰ χιονισμένα κατάλευκα μαλλιά του! Φαντᾶζομαι τὴ χαρὰ ποὺ θἄνοιωσε τὸ ἀγαθὸ γεροντάκι, μὰ καὶ τὴν πίκρα συγχρόνως. Γιατὶ ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα ἢ πρέπει νὰ ρέψεις καὶ νὰ περάσεις τὴ μισή σου ζωὴ τρελλὸς καὶ λησμονημένος γιὰ νὰ σοῦ ἀναγνωρίσουνε τέλος τὴν ὁποια μικρὴ ἢ μεγάλη ἀξία σου, ὅταν ζυγώνεις στὸ χεῖλος τοῦ τάφου,—ὁ Χαλεπᾶς εἶναι 72 χρόνων, παρακαλῶ!—ἢ πρέπει νὰ πεθάνεις στὴν ψάθα γιὰ νἄρθει τὸ ἐπίσημο Κράτος νὰ σοῦ στήσει μετὰ ἕνα μαρμάρινο ἀνδριάντα, μιὰ προτομή.

Ὁ Χαλεπᾶς εἶχε πληρώσει προκαταβολικὰ τὸν αἱμάτινο φόρο πρὸς τὸ μεγαθήριο αὐτὸ ποὺ λέγεται Κράτος, Ἑλληνικὴ Πολιτεία, Κυβέρνηση, Ἀκαδημία—ὅπως θέλετε!—καὶ τώρα μὲ τὸ Ἀριστεῖο ποὺ τοῦ δόθηκε δὲν ἔκανε τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ εἰσπράξει ἕνα ἐλάχιστο τόκο ἀπέναντι τοῦ κεφαλαίου ποὺ εἶχε καταθέσει.

Ἔτσι εἶναι τὰ πράγματα! Μιὰ ζωὴ ποὺ πέρασε σχεδὸν ὁλόκληρη σὲ δυστυχία καὶ στέρηση, κ' ἕνα ἔργο ποὺ κλείνει μέσα του δημιουργικὲς στιγμές ἀπαράμιλλες, ὅπως τὴν «Κοιμωμένη», τὸ «Σάτυρο ποὺ παίζει μὲ τὸν Βάκχο», τὴν «Ἐλεημοσύνη», τὸν «Ἄγγελον Κυρίου» κτλ.—γιὰ νὰ μὴν ἀναφέρουμε τὰ δημιουργήματα τῆς Β' περιόδου, ὅπως λ. χ. τὸ «Παραμύθι τῆς Πεντέμορφης»—ἕνα τέτιο ἔργο καὶ μιὰ τέτια ζωή, δὲν ἐπιβραβεύονται μόνον μ' ἕνα ξερὸ κλωνάρι δάφνης, ἀλλὰ μὲ μιὰ φροντίδα θετικώτερη καὶ μιὰ στοργὴ ποὺ θὰ μᾶς δείξει τέλος πάντων ὅτι ἀξίζει νἄναι κανεὶς καλλιτέχνης καὶ σ' αὐτὸ τὸν ὑπέροχο τόπο!

Ἀνάγκη ν' ἀνακουφίσει τὸ Κράτος τὶς τελευταῖες ἡμέρες τοῦ Γιαννούλη Χαλεπᾶ! Τὸ Κράτος ὄχι ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία! Ἔστω καὶ μὲ κάποια σύνταξη τιμητική, τὴν ὁποίαν τοῦ ὀφείλει, τὸ ξαναλέω, ἀπέναντι τοῦ κεφαλαίου ποὺ ἔχει καταθέσει.

Ο ΤΑΦΟΣ ΤΟΥ ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑ

Ἄραγε νὰ ξαίρουνε οἱ Λεχαινιῶτες ποὺ ἑτοιμάζονται τῶρα νὰ στήσουνε προτομὴ τοῦ Καρκαβίτσα, ὅτι τὸ μνῆμα του—μιὰ στενόμακρη λουρίδα σκαμένης γῆς μέναν ξυλένιο μὲ μισοσβυσμένα γράμματα σταυρό,- βρίσκεται παραπεταμένο στὸ Νεκροταφεῖο τοῦ Μαρουσιοῦ καὶ ὅτι ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμὴ μποροῦνε ἴσως νὰ πεταχτοῦνε καὶ τὰ κόκκαλά του ἀπ' ἔξω—ὅπως ἔγινε σὲ τόσους καὶ τόσους ἄλλους κατὰ τὴ μεταφορὰ τοῦ παλιοῦ Νεκροταφείου στὸν Ἅη Γιώργη; Δὲ θὰ τὸ ξαίρουνε βέβαια! Γιατί ἐμεῖς ἕνα χειμώνα καὶ μιὰν ἄνοιξη ὁλόκληρη δὲν ἔτυχε νὰ δοῦμε κεῖ πάνω ψυχὴ—οὔτε μισὸ λιανοκέρι στὸν ἔρημο τάφο ἑνὸς συγγραφέα ποὺ ἂν ἔγραψε διάφορες πατριωτικὲς παῤλαπίπες, (ἡ ἐποχή του ἄλλωστε τέτια), ἔγραψε ὅμως καὶ τὰ «*Δόγια τῆς Πλώρης*» ποὺ μένουνε τὰ μόνα ὡς τῶρα ὁλοζώντανα καὶ δροσερὰ θαλασσινὰ ἱστορήματα!

Ἔ! λοιπόν, ἀδελφοὶ Λεχαινιῶτες. Λυτρῶστε πρῶτα τὰ κόκκαλα τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸ αἶσχος καὶ τὴ ντροπὴ καὶ τὸ βάρος ποὺ τὰ σκεπάζει—ἔτσι καθὼς ἀγνάντια στὸ ταπεινὸ μνῆμα τοῦ συγγραφέα ὀρθώνεται βαρύ, μονοκόμματο, ἐπιβλητικὸ τὸ μαυσωλεῖο ἑνὸς ξιπασμένου σημερινοῦ πλουτοκράτη,—καὶ μετὰ ἂν ἔχετε κέφι καὶ τὸ κρίνετε ἀπαραίτητο γιὰ τὸν τόπο σας στολίδι, κάντε του ἕναν ἀνδριάντα, μιὰ προτομή, ὅ,τι νομίζετε ἐσεῖς πὼς τοῦ πρέπει.

Γιὰ μᾶς κι αὐτὰ δὲν ἔχουνε καμιὰ σημασία. Μᾶς ἐνδιαφέρει περισσότερο *νὰ γίνεται κάτι* ὅσο ζοῦνε τῶν Γραμμάτων οἱ ἄνθρωποι.

ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΕΝΟΣ ΠΑΛΑΜΑ!...

Σένα λιγόζωο περιοδικὸ μιὰ θερμὴ κομμουνίστρια (ἡ λέξη χρωματισμένη μὲ συμπάθεια) ποὺ ἐπαγγέλλεται ὅμως καὶ τὴν ποιήτρια, βρῆκε τὴν εὐκαιρία νὰ χαρακτηρίσει τὸν ποιητὴ Παλαμᾶ «ὡς ἕνα μικροαστὸ ψιλικατζῆ ποὺ σκιάζεται μήπως χάσει τὸ ψιλικατζιδικό του.»

Μὰ, καλή μου συντρόφισσα, ὅταν ὁ ποιητὴς τοῦ «Τάφου» καὶ τῆς «Ἀσαλευτης ζωῆς» δὲν εἶναι παρὰ ἕνας μικροαστὸς ψιλικατζῆς, τότε ὅλοι ἐμεῖς, μαζὶ μὲ ὅλες τίς «Ὀδύσσειες» καὶ τοὺς «Λαοὺς τῶν Μουνούχων», δὲν εἴμαστε τίποτ' ἄλλο παρὰ ἔφημεροι γυρολόγοι ποὺ βάζουνε τὸν ταβλά τους ἔξω ἀπὸ τὴν Ἁγία Εἰρήνη καὶ πουλᾶνε μοσκολίβανο καὶ κεράκια γιὰ τὴν Ἀνάσταση!

Τί ἔχει νὰ ἐπιδείξει ἡ Κομμουνιστικὴ φιλολογία (ἡ ἀνύπαρχτη, κατὰ τὸν Κορδάτο) ἀπέναντι τοῦ κολοσσιαίου ἔργου ἑνὸς Κωστῆ Παλαμᾶ;

Π. Τ.

ΤΟ ΡΟΥΜΑΝΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

Μὲ τὴν ἀντίληψη ὅτι καιρὸς εἶναι οἱ Νεοέλληνες νὰ γνωριστοῦνε μὲ τοὺς γύρω Βαλκανικοὺς λαοὺς καὶ ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς τέχνης, δίνουμε σήμερα, μέσω τῶν ἀγαπητῶν «Παρασκηνίων» καὶ κατὰ παράκληση τοῦ φίλου μας κ. Πάνου Ταγκοπούλου, μιὰ σύντομη ἐπισκόπηση τοῦ σύγχρονου Ρουμανικοῦ Θεάτρου.

Οἱ Ρουμᾶνοι ἔχουνε ἕξη ἐθνικὰ Θέατρα. Ἀπὸ ἕνα στὶς κυριώτερες πόλεις. Στὸ Βουκουρέστι, στὸ Γιάσι, στὴν Κραϊόβα, στὸ Κλούζ, στὸ Κισινάου, στὸ Τσέρναουτς, ἕξη ἐν ὅλῳ, παρακαλῶ. Καὶ τὰ περισσότερα μὲ χρονιὰ ἴδρυσης παλιά: Τὸ τῆς Κραϊόβας γιόρτασε τὰ 75 χρόνια του· πρᾶγμα ποὺ σημαίνει πὼς, ἐδῶ καὶ χρόνια ἀρκετά, οἱ Ρουμάνοι εἶχανε νοιώση τὸ ρόλο τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου, στὴ θεατρικὴ κίνηση.

—Οἱ Βούλγαροι κ' οἱ Σέρβοι τὸ ἴδιο, ἐμεῖς... μὰ κι' ἐμεῖς ἔχουμε μιὰ αἴθουσα στὴν ὁδ. Ἁγ. Κωνσταντίνου ποὺ τὴ λένε «Ἐθνικὸ Θέατρο»... Δυστυχῶς τὸ Ἑλληνικὸ κράτος δὲν μπορεῖ νὰ κοκκινίσῃ. ὁ κύριος ὅμως Τμηματάρχης τῶν «Καλῶν Τεχνῶν», εἶναι ἱκανοποιημένος γιὰ τὸ ἐνδιαφέρον ποὺ ἔδειξε καὶ γιὰ τὰ ἀποτελέσματά του, πάνω σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα;

Τὰ ἔξοδα ποὺ κάνουνε καὶ κάνανε οἱ Ρουμᾶνοι γιὰ τὴ συντήρηση τῶν Ἐθνικῶν των Θεάτρων, δὲν πήγανε στὰ χαμένα. Σήμερα χάρις στὸ Ἐθνικὸ Θέατρο, δημιουργήθηκε, ἐδῶ στὴ Ρουμανία, μιὰ θεατρικὴ κίνηση ποὺ ἀξίζει νὰ τὴ προσέξουμε, τόσο γιὰ τὴν ποιότητά της, ὅσο καὶ γιὰ τὸ γεγονὸς ὅτι λαβαίνει χώρα στὴν πρωτεύουσα ἑνὸς Βαλκανικοῦ λαοῦ.

Ἀπ' τὶς τελευταῖες μέρες τοῦ Αὐγούστου ἴσα μὲ τὴν πρώτη τοῦ Ὀκτώβρη, τὰ θέατρα ἕνα ἕνα ἀρχίζουνε τὶς παραστάσεις τους. Τὴν ἀρχὴ τὴν κάνει πάντα τὸ Ἐθνικὸ θέατρο, κι' ὕστερα ἀκολουθοῦνε τὰ ἄλλα. Ἡ θεατρικὴ saison ἐδῶ εἶναι χειμωνιάτικη. Τὸ καλοκαίρι δὲν ἔχει παρὰ μόνο ἐπιθεώρηση καὶ λίγη ὀπερέττα. Διαρκεῖ δὲ ἀπ' τὴν πρώτη τοῦ Σεπτέμβρη ἴσα μὲ τὰ τέλη τοῦ Μάη. Τὸ Ρουμανικὸ θέατρο δηλαδὴ δουλεύει, τὸν καιρὸ ποὺ τὸ Ἑλληνικὸ εἶναι σχεδὸν νεκρωμένο. Ποιὸς εἶναι ὁ λόγος αὐτῆς τῆς ἀντίθεσης, δὲν ξαίρω. Τὸ βέβαιο εἶναι πὼς στὶς περισσότερες χῶρες ἡ σοβαρὴ θεατρικὴ saison εἶναι χειμωνιάτικη. Κι' ἴσως αὐτὸ νὰ εἶναι πιὸ συμφέρον καὶ πιὸ φυσικὸ ἀπὸ ἀπόψεως γενικωτέρας θεατρικῆς ἐπιτυχίας. Γιατί τὸ χειμῶνα ὅλες οἱ δυνάμεις μας εἶναι πιὸ συγκεντρωμένες κι' ὁ ἐσωτερικὸς κόσμος τοῦ θεατῆ, κατὰ συνέπεια, πιὸ πρόθυμος γιὰ μιὰ αἰσθητικὴ ἀπόλαυση ποὺ θ' ἀπαντήση μιὰ κάποια ἔνταση τῶν ψυχοδιανοητικῶν του δυνάμεων.

ΕΘΝΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙΟΥ

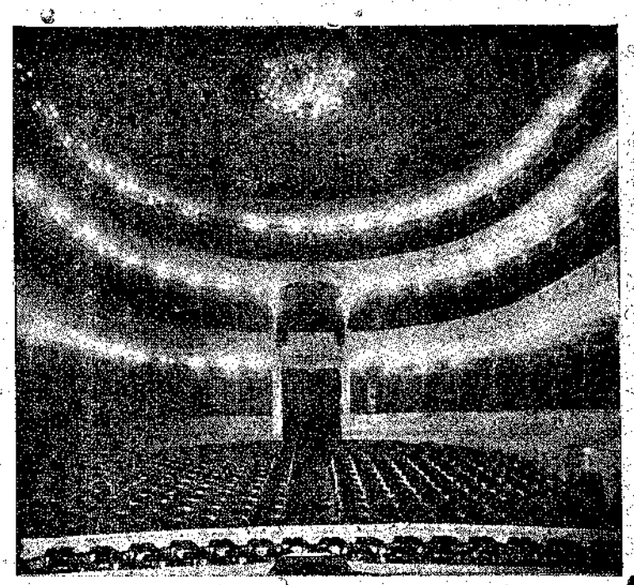

Η ΑΙΘΟΥΣΑ

[ἰδωμένη ἀπ' τὴ σκηνή].

Στὸ Βουκουρέστι ὑπάρχουσι 8 ἐν ὅλῳ θέατρα: Τὸ «National», ἡ «Opera Romana» τὸ «Regina Maria», τὸ «Mic», τὸ «Fantasio» τὸ «Carol cel mare», τὸ «Popular» καὶ τὸ «Central».

Ἀπ' αὐτὰ μόνο τὸ «Carol cel mare» δὲν ἔχει μόνιμο θίασο. Στεγάζει πότε ὀπερεττικὸ καὶ πότε ἐπιθεωρησιακὸ καθὼς καὶ τὰ διάφορα ξένα tournée (Pitoëff, Moissi). Ἔρχουνται κι' ἀπ' τὴν Ἀθήνα ξένα tournée: Clara Tambour Betty Daussmonot! ...

Στὰ ὑπόλοιπα θέατρα εἶναι ἐγκαστημένοι οἱ διάφοροι θίασοι γιὰ τοὺς ὁποίους θὰ μιλήσουμε ἀμέσως παρακάτω χωριστά, ἀφήνοντας

μόνο, κατὰ μέρος, τὴν «Opera Romana», ὅπου εἶναι ἐγκατεστημένος ὁ Θίασος τῆς Ἐθνικῆς Ρουμανικῆς Ὀπερας, γιατὶ ὡς μουσικὸ θέατρο βγαίνει ἀπ' τὸν κύκλο μου.

Οἱ αἴθουσες ποὺ παίζουνε οἱ Ρουμανικοὶ θίασοι, δείχνουνε πὼς εἶναι φωλιὲς τῆς Τέχνης, —περιποιημένες, κομψὲς, μὲ καλαισθησία ἀφάνταστη—κι' ἀρχίζουνε, μόλις πατήση μέσα ὁ θεατής, νὰ τοῦ χαρίζουνε στιγμὲς εὐχάριστες, ποὺ τὸν κάνουνε νὰ αἰσθάνεται πὼς πραγματικὰ τὸ περιβάλλον ἐκεῖνο δὲν ἔχει καμμιὰ σχέση μὲ τὶς ἀσχήμιες καὶ τὴν πεζότητα τῆς ἐξωτερικῆς ζωῆς.

Τὴν πρώτη θέση στὰ ἐδῶ θέατρα, ὅπως εἶναι καὶ φυσικό, τὴν κατέχει τὸ Ἐθνικό. Τὰ θεάματα ποὺ διοργανώνει τὸ θέατρο αὐτὸ εἶναι ἀπὸ πάσης ἀπόψεως πρώτης τάξεως. Τὰ ὑλικὰ

ΕΘΝΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙΟΥ

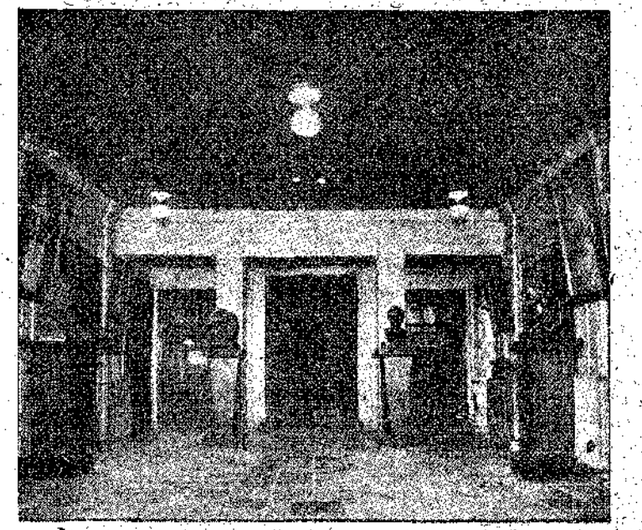

ΦΟΥΑΓΕ ΠΛΑΤΕΙΑΣ

μέσα δὲ λείπουνε ἀλλὰ δὲ λείπουνε κ' οἱ ἄνθρωποι ποὺ ξαίρουνε πὼς νὰ μεταχειριστοῦνε αὐτὰ τὰ μέσα καὶ νὰ μᾶς δώσουνε τὴν ζωὴ ποὺ κρύβουνε ἐντός τους. Τὸ Ἐθνικὸ Θέατρο ἔχει ἰδιαίτερο πελώριο ἐργαστήριο ὅπου προετοιμάζουνται ὅλα τὰ σκηνικὰ καὶ οἱ ἀναγκαῖες ἐνδυμασίες. Ὅλα αὐτὰ ἔχουνε ἐπὶ κεφαλῆς τοὺς καταλλήλους καὶ εἰδικοὺς ἀνθρώπους. Τὰ σκίτσα τὰ ἐπεξεργάζεται ὁ ζωγράφος κ. Κορνέσκο ὁ ὁποῖος εἰδικὰ κατέγεινε μὲ τὴ ζωγραφικὴ τοῦ θεάτρου καὶ ὁ ὁποῖος μὲ τὴ σειρά του εἶναι ἕνας παράγοντας ποὺ «δημιουργικὰ» συντελεῖ στὸ ἐπιτυχημένο ἀνέβασμα τῶν ἔργων, Ὅ,τι ἀφορᾶ τὴ μελέτη καὶ τὸ ἀνέβασμα τῶν ἔργων (τὴ διδασκαλία) ἡ διεύθυνση τοῦ θεάτρου—ἡ ὁποία πάντα κατέχεται ἀπὸ καλλιτέχνες καὶ φιλόλογους—δημιουργοὺς καὶ γενικώτερα ἀπὸ ἀνθρώπους εἰδικοὺς ποὺ αἰσθάνουντοι τί θὰ πῆ Τέχνη καὶ κυρίως Θέατρο—διαθέτει τέσσερις régisseur ἀπ' τοὺς ὁποίους οἱ τρεῖς μόλις ἀριθμοῦνε τὰ 30-35 χρόνια. Κι' ὅμως τοὺς ἐμπιστεύουνται τὴν διδασκαλία σοβαρώτατων ἔργων καὶ ἠθοποιοὶ πολύχρονης πείρας δέχουνται τὶς ὑποδείξεις τους, γιὰ χάρη τῆς τελείας ἐπιτυχίας τῶν ἔργων. Σὰν νέοι ποὺ εἶναι, δὲν μείνανε ἀπαθεῖς μπρὸς στὶς νέες τάσεις τῆς σκηνοθετικῆς καὶ ἔδειξαν πραγματικὰ μ' ὅλη τους τὴν ἐργασία πὼς κι' ὁ régisseur εἶναι ἕνας (δηλαδὴ πρέπει νὰ ἔχη τὴν ἱκανότητα, τὸ ταλέντο νὰ εἶναι) παράγοντας «δημιουργικὸς» τοῦ Θεάτρου. Κάνοντας δὲ κάθε χρόνο ἕνα ταξειδάκι στὸ ἐξωτερικὸ—κυρίως στὴ Γερμανία ποὺ σήμερα εἶναι γιὰ τὰ τεχνικὰ ζητήματα τοῦ Θεάτρου μὲ τὶς νεώτερες τάσεις του, μοναδική—κρατοῦνε τὴ θεατρικὴ κίνηση τῆς πρωτεύουσας σ' ἐπίπεδο συγχρονισμένο.

Ὅσον ἀφορᾶ τὸ ἀνθρώπινο ὑλικό, τοὺς ἠθοποιούς, ἀπ' αὐτοὺς διαθέτει τὸ Ἐθνικὸ θέατρο ἕναν ἀριθμὸ ἀρκετὰ μεγάλο. Γύρω στοὺς μεγάλους, τοὺς καθιερωμένους, μεταξὺ τῶν ὁποίων βρίσκονται στοιχεῖα πραγματικῆς ἀξίας, ὑπάρχουνε τὰ νεώτερα στοιχεῖα, οἱ ἀπόφοιτοι τοῦ Ὠδείου οἱ ὁποῖοι ἔχουνε ὅλα τὰ μέσα ν' ἀναδειχθοῦνε (ἂν ἔχουνε ταλέντο) καὶ νὰ δώσουνε τὰ στοιχεῖα ποὺ θὰ χρειαστοῦνε γιὰ τὴν ἀνανέωση τῶν στελεχῶν.

Τὸ Ἐθνικὸ θέατρὸ, εἶναι ὁ στῦλος τῆς Ρουμανικῆς Σκηνῆς καὶ ὁ συναγωνιστὴς τῶν ἄλλων θεάτρων, τὰ ὁποῖα ἀναγκάζωνται νὰ τὸ παρακολουθοῦνε στὴν ἐξέλιξή του ἂν δὲν θέλουν νὰ πάυσουν νὰ ὀνομάζονται **θέατρα**.

Τὰ θεάματα ποὺ δίδουν οἱ ἄλλοι θίασοι εἶναι ἐφάμιλλα, τηρουμένων ἐννοεῖται τῶν ἀναλογιῶν, τῶν παραστάσεων τοῦ Ἐθνικοῦ.

Μετὰ τὸ «National» ἔρχεται στὴ σειρὰ τὸ Regina Maria» ὅπου εἶναι ἐγκατεστημένος ὁ θίασος τῶν κ. κ. Μπουλάντρα, Στορίν, Μαξιμιλιάν,—ἕνας ἐκλεκτὸς θίασος ποὺ τὰ περισσότερα στοιχεῖα του ἀναδειχθήκανε στὴ σκηνὴ τοῦ Ἐθνικοῦ θεάτρου. Τὸ θέατρο τοῦτο πολλὲς φορὲς συνεργάζεται μὲ στοιχεῖα τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου. Ὁ κ. Σπάρε π. χ. régisseur τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου, ἔχει ἀνεβάσει πολλὰ ἔργα στὴ σκηνὴ τοῦ «Regina Maria». Γενικὰ εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὸ τὸ πνεῦμα συνεργασίας ποὺ διαπνέει τοὺς ἐδῶ θεατρικοὺς κύκλους.

Στὸ «Fantasio», ἕνα μικρὸ κομψὸ θεατρά-

κι ποὺ ἄνοιξε φέτος, παίζει μὲ τὸ θίασό του ὁ κ. Γιανκοβέσκου, ὁ καλὸς συνεργάτης πρὸ χρόνων τῆς Ἐλβίρας Ποπέσκο—Verneuil, ποὺ τὴν εἴχατε φέτος σὲ tournée ἀπ' τὴν Ἀθήνα. Τὰ θεάματα ποὺ ἑτοιμάζει αὐτὸς ὁ θίασος εἶναι πάντα περιποιημένα καὶ παρουσιάζουνε ἕνα πολὺ καλὸ σύνολο. Τὸ répertoire του εἶναι καταρτισμένο μόνο ἀπὸ comédies. Σ' ἀπογευματινὲς δὲ δίδει παραστάσεις γιὰ τὰ παιδιά. Βλέπετε ἔχουνε κι' αὐτὰ τὰ δικαιώματά τους καὶ τὸ κράτος φροντίζει καὶ γι' αὐτά. Τὸ κράτος ἐπιχορηγεῖ τὶς παραστάσεις αὐτές

Ὁ θίασος ποὺ παίζει στὸ «Mic» εἶναι κι' αὐτὸς τοῦ εἴδους τοῦ θιάσου τοῦ κ. Γιανκοβέσκου, τὸ δὲ repértoire του ἀποτελεῖται ἐπίσης μόνο ἀπὸ comédies.

Τὸ «Popular» εἶναι ἕνα ἐξάρτημα τοῦ «Φιλεκπαιδευτικοῦ Συνδέσμου» ποὺ διατελεῖ ὑπὸ τὴν προεδρεία τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου κ. Γιόργκα. Διευθυντής του εἶναι ἄλλος καθηγητὴς τοῦ πανεπιστημίου καὶ δραματικὸς συγγραφέας ὁ κ. Σὶν Τζιόρτζιου, δίδουνται δὲ θεάματα ἀπ' τὴν ἐντόπια παραγωγὴ καὶ τὴν ξένη ποὺ ἀπευθύνουνται στὸν πολὺ κόσμο. Ἐπίσης δίνουνται ἀπογευματινὲς γιὰ παιδιά. Ὁ θίασος ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ νεαρὰ στοιχεῖα κι' ἀπὸ νεαρούς ρεζισσὲρ, ποὺ προσπαθοῦνε ὅλοι μαζὺ νὰ ἀνεβάσουνε ὅσο τὸ δυνατὸ καλύτερα τὰ ἔργα

Δὲν λείπει ὅμως καὶ τὸ νεωτεριστικὸ θέατρο, ἔστω ἀντιπροσωπευμένο ἀπ' ἕνα ξένο θίασο. Στὸ «Central» δίνει παραστάσεις ἡ περίφημη «Wilnaer Trupe». Ὁ Ἑβραϊκὸς αὐτὸς θίασος παίζει ἐξπρεσιονιστικὰ μεσ' σὲ ντεκὸρ ἀνάλογα, ἡ δὲ διασκευὴ τῶν προσώπων διαφέρει πολὺ ἀπ' τὴ συνειθισμένη. Τὸ βάψιμο ἐπεκτείνεται καὶ στὰ χέρια κι' εἶναι γενικὰ στενὰ συνδεδεμένο μὲ τὸ χαρακτῆρα τοῦ προσώπου ποὺ ὁ ἠθοποιὸς ὑποδύεται. Ὁ θίασος αὐτὸς ἔδωσε. μερικὲς παραστάσεις τίς ὁποῖες γιὰ νὰ τίς παρακολουθήσης δὲν εἶχες ἀνάγκη νὰ ξαίρης τὴν γλῶσσα. Ἦτανε ἀρκετὸ νὰ ξαίρης τὴν ὑπόθεση. Τὰ ὑπόλοιπα σοῦ τἄλεγαν τὰ ντεκόρ, ἡ ντικζιόν, τὸ παίξιμο. τὸ σύνολο. «Ὁ τραγουδιστὴς τῆς ὀλίψης του», ἕνα ἔργο τοῦ Dimov, βάσταξε πάνω ἀπὸ 75 παραστάσεις κι' ὁ ἐνθουσιασμὸς τοῦ ρουμάνικου κοινοῦ ἤτανε πολὺ δικαιολογημένος καὶ μεγάλος, μολονότι θὰ ἤτανε σ' ἄλλη περίσταση τὸ ἐναντίο, ἐφ' ὅσον ἡ παράσταση δινόταν ἑβραϊστί.

Μὰ ἐκτὸς ἀπ' τὰ στοιχεῖα ἀξίας ποῦ ἔχουνε οἱ Ρουμανικοὶ θίασοι, ἔχουνε καὶ τὸ ἕξῆς καλὸ ποὺ ἀνεβάζει τὴν ποιότητά τους: Οἱ πρωταγωνιστὲς νοιώσανε τὴν ἀξία τοῦ συνόλου καὶ παίζουνε σύμφωνα μ' αὐτὴ τὴν ἀντίληψη. Νὰ τί ἔγραφε σὲ κύριο ἄρθρο τὸ καθημερινὸ θεατροφιλολογικὸ φύλλο «Ράμπα».

«Εἶναι φανερὸ ὅτι οἱ πρωταγωνιστές μας πείσθηκαν πὼς εἶναι ἀνώφελες οἱ προσπάθειές τους ὅταν βοηθοῦνται μέτρια· ἡ καλύτερη δημιουργία χάνεται μέσα σ' ἕνα σύνολο μέτριο· ἐνῶ ἕνα σύνολο καθωρισμένο, βαλμένο στὴ θέση του, σώζει σχεδὸν πάντα, σκεπάζει τὶς ἀδυναμίες τοῦ δημιουργοῦ τοῦ κεντρικοῦ ρόλου».

Σχετικὰ μὲ τὸ τί παίζουνε ἢ καλύτερα πῶς καταρτίζουνε τὸ repértoire τους, μπορεῖ νὰ πῇ κανεὶς, πὼς οἱ ρουμανικοὶ θίασοι σέβουνται καὶ σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα τὸν ἑαυτό τους. Οἱ θίασοι ποὺ ἀνεβάζουνε ἐλαφρὰ ἔργα περιορίζονται σ' αὐτά. Οἱ ἄλλοι ποὺ ἀνεβάζουνε σοβαρὰ τὸ ἴδιο. Ποτὲς π. χ. δὲ θὰ δῇ κανεὶς στὸ πρόγραμμα ἑνὸς θεάτρου τὴν «Ἠλέκτρα», τὸν «Μάκβεθ» τὴν «Ἔντα Γκάμπλερ» νὰ τὴν διαδέχεται τὸ «Κορῶνα ἢ γράμματα», τὸ «Κουρὲλι» καὶ τὴν «Νόρα» ὁ «Ἀζαΐς», τὴν «Τζοκόνδα» ἢ τὸ «Ἐπίσκοπο καὶ Σία», τὸ «Μαξ ὁ Γόης» καὶ ἡ «Τελευταία νύχτα τοῦ Ρασπούτιν» καὶ τά παρόμοια.

Πῶς ὅμως τὰ καταφέρνουνε ὅλα αὐτὰ τὰ θεατρα μέ τὸ οἰκονομικὸ ζήτημα; Τό Ἐθνικὸ θέατρο ὡς κρατικὸ καθίδρυμα ἐξαιρεῖται ἀπ' τὴν ἐρώτηση. Αὐτὸ ἔχει τὸν ἰδιαίτερο προϋπολογισμό του, ἔχει φωτισμὸ καὶ θέρμανση δωρεὰν ἀπ' τὴ Δημαρχία, ἔχει τὴν κρατικὴ ὑποστήριξη καὶ στὸ τέλος τοῦ χρόνου ἂν ἔχῃ τίποτα περισσεύματα τὰ μοιράζει ἀναλόγως στοὺς ἠθοποιοὺς καὶ τοὺς Ρουμάνους συγγραφεῖς τῶν ὁποίων τὰ ἔργα παίχθηκαν στὴ διάρκεια τῆς saison, ἐννοεῖται ἐκτὸς ἀπό τὰ ποσοστά τους.

Τί γίνεται ὅμως μὲ τ' ἄλλα θέατρα; Ἐδῶ τὸ κράτος, κατὰ περίεργη ἀντίληψη, δὲν θέλει νὰ εἶναι «μέτοχος» στὶς εἰσπράξεις τῶν θεάτρων. Ἀρκεῖται μ' ἕνα φόρο 16 ο)ο ποὺ ἴσως κατέβῃ καὶ στὰ 10. Τὸ περιεργότερο ὅμως εἶναι πὼς ἡ κυβέρνηση (περιεργότερο ἀπὸ Ἑλληνικῆς κυβερνητικῆς νοοτροπίας) ἀποφάσισε τὸ Σεπτέμβρη τοῦ 1925 ν' ἀνακατευθῇ ἐνεργότερα στὰ καλλιτεχνικὰ ζητήματα τοῦ τόπου, καὶ νὰ δώσῃ μιὰ λύση στὸ οἰκονομικὸ πρόβλημα ποὺ ἀπειλοῦσε τὰ θέατρα. Συνδύασε τὸ ζήτημα τῆς ὑποστήριξης τῆς ρουμανικῆς δραματικῆς παραγωγῆς μὲ τὸ ζήτημα τῆς οἰκονομικῆς κρίσεως τῶν θεάτρων κι' ἔκαμε τὸν περὶ «ἐπιχορηγήσεως τῶν θεάτρων» νόμο.

Σύμφωνα μ' αὐτόν, λαβαίνουνε ἐπιχορήγηση, ὅσα ἀπ' τὰ Ρουμανικὰ θέατρα, ἀναλαβαίνουνε τὴν ὑποχρέωση νὰ παίζουν κάθε χρόνο 4 τοὐλάχιστο Ρουμανικὰ ἔργα, καὶ νὰ δίνουνε 80 τοὐλάχιστο παραστάσεις μ' ἔργα τῆς ἐντόπιας δραματικῆς φιλολογίας. Κι' ἡ ἐπιχορήγηση αὐτὴ εἶναι 20.000 Λεῖ τὴ βραδυὰ κάθε παράστασης Ρουμανικοῦ ἔργου.

Κατ' αὐτὸ τὸν τρόπο καὶ ἡ ἐντόπια παραγωγή, ἐκείνη ποὺ ἀξίζει νὰ ὑποστηριχθῇ, ὑποστηρίζεται καὶ τὰ θέατρα ἀντιμετωπίζουνε χωρὶς δυσκολίες τὸ οἰκονομικὸ πρόβλημα.

Ἐδῶ ὅμως πρέπει νὰ προσθέσουμε ὅτι οἱ διευθυντὲς τῶν Ρουμανικῶν θεάτρων, εἶναι οἱ ἴδιοι καλλιτέχνες κι' ἐργάζουνται οἱ ἴδιοι προσωπικὰ γιὰ τὴν Τέχνη. Ἑπομένως τὸ κράτος ἔρχεται εἰς βοήθειαν τῆς τέχνης, κ' ὄχι τοῦ τα-

μείου ἑνὸς ἐπιχειρηματία, ὁ ὁποῖος κάλλιστα θὰ μποροῦσε νὰ εἶναι ἐπιχειρηματίας κοπῆς ξύλων. μὲ περισσότερες πιθανότητες ἐπιτυχίας.

Ὅπως βγαίνει ἀπ' τὰ παραπάνω, τὸ Ρουμανικὸ θέατρο καὶ ἀνθρώπινο ὑλικὸ καλὸ διαθέτει, κι' αἴθουσες ἐπίσης, καὶ λεφτὰ τὸ ἴδιο. Ὅλα αὐτὰ καλά. «*Θέατρο*» ὅμως ὑπάρχει; Δὲν ξαίρω ἂν θὰ φανῇ παράδοξη ἡ ἐρώτηση, ὅτι εἶναι ὅμως χαρακτηριστικὴ δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία. Γιατί βέβαια, τὸ νὰ ρωτάη κανείς, ὕστερα ἀπ' τὰ παραπάνω, ἂν ὑπάρχῃ «Θέατρο», σημαίνει πὼς «Θέατρο» δὲν εἶναι τὰ ὅσα ἀναφέραμε. Αὐτά, καθὼς κι' οἱ σκηνοθεσίες, εἶναι σκόρπια στοιχεῖα ποῦ θέλουνε σύνδεση. Μόνο ὅταν ὅλα αὐτὰ συνδεδεμένα, παρουσιάσουν μιὰ ἁρμονικὴ συμφωνία, ἐσωτερικοῦ τοῦ κειμένου, κίνησης καὶ περιβάλλοντος, μὲ μιὰ δημιουργικὴ πνοή, τότες ὑπάρχει «Θέατρο». Συμβαίνει αὐτὸ μὲ τὸ ἐδῶ θέατρο; Ἀναγκάζουμαι ν' ἀπαντήσω μ' ἕνα «ναί», ποὺ γιὰ ὑποστήριξη τοῦ ὁποίου, δυστυχῶς, δὲν μπορῶ νὰ φέρω γραπτὰ ἐπιχειρήματα. Εἶναι μερικὰ πράγματα ποὺ ὁ γραπτός, μὰ γενικὰ καλύτερα ὁ λόγος, δὲν μπορεῖ ν' ἀποδώσῃ. Τὶ ἰδέα μπορεῖτε νὰ σχηματίσετε γιὰ ἕνα πίνακα ζωγραφικῆς ποὺ σᾶς περιγράφουν; Ὅπως οἱ πίνακες τῆς ζωγραφικῆς «βλέπουνται» μόνο, τὸ ἴδιο καὶ τὸ θέατρο, ὅ,τι ἀφορᾷ τὸ παίξιμο, τὴ σκηνοθεσία, τὸν φωτισμό, τὸ σύνολο, «βλέπεται», δὲν περιγράφεται. Νὰ γιατί δὲν μπορῶ νά σᾶς φέρω ἐπιχειρήματα γιὰ τὴν ὑποστήριξη τῆς βεβαίωσης ποὺ κάνω παραπάνω. Θάτανε ἀστεῖο νὰ ἐπιχειρήσω νὰ σᾶς περιγράψω τὰ ντεκὸρ καὶ γενικὰ τὸ ἀνέβασμα τοῦ «Χάμλετ», τοῦ «Ἐμπόρου τῆς Βενετίας», τοῦ «Διλήμματος τοῦ Γιατροῦ» π. χ. στὸ Ἐθνικὸ θέατρο. Ἀλλὰ κι' ἂν τὸ ἀποτολμοῦσα ἡ περιγραφὴ θὰ ἤτανε γιομάτη ἀπὸ αὐθαίρετες βεβαιώσεις γιὰ τὴν ὡραιότητα καὶ τήν ἐπιτυχία τῶν ντεκὸρ, τοῦ παιξίματος κ.λ.π. Ὅπως εἶπα, λοιπόν, αὐτὰ «βλέπουνται» δὲν μεταδίδουνται μὲ τὸ λόγο, γι' αὐτὸ καὶ τὸ «ναί» αὐτό, μπορεῖ νὰ μείνῃ, ἴσως γιὰ ὅλους, ἴσως γιὰ μερικοὺς μόνο, μιὰ πολὺ λίγο πειστικὴ βεβαίωση.

Βουκουρέστι 17—3—927 Β.ΚΟΥΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΡΟΣΕΥΧΗ

Δυγισμένα μπροστά σου τὰ γόνατα
γιὰ τὸ σπλάχνο μου, γιὰ τὴ χαρά μου,
ὁ γιατρός μου, τοῦ κόσμου εἶν' ἡ γιάτρισσα,
Μεγαλόχαρη ἐσὺ Παναγιά μου.

Τὴν κορούλα μου τάζω δουλέφτρα σου,
τῆς Μητέρας σπλαχνίσου τὸν πόνο.
ἀπὸ τ' ἄχραντα στήθη σου στάξε της
τῆς ὑγείας τό γάλα ζωογόνο.

Μὲ τὰ δόντια κρατῶ τὴν ψυχούλα της
ποῦ θαρρῶ λάχταρᾶ νὰ πετάξῃ.
Σῶσέ μου τὴν Κυρὰ μὲ τὸ χέρι Σου
στῶν μαλλιῶν της βαλτὸ τὸ μετάξι.

Καθὼς κλεῖ τὰ ματάκια της ἄρωστη
σὲ βαθὺ κλείεται ὁ κόσμος σκοτάδι.
Ἂν στενάζῃ, μαχαῖρι μὲ τρύπησε,
κι' ἂν σπαράζῃ, παγώνω στὸν Ἅδη.

Γιατρικὸ μὲ τὸ χέρι μου δίνω της,
τὸ προσκέφαλο πάω καὶ τῆς σιάζω.
Εἶναι μέρα; θυλή μου εἶν' ἡ ὅραση.
Εἶναι νύχτα; Ξυπνῆ τὴν κυττάζω.

Καὶ τὰ μάτια μου γίνονται ἀμέτρητα
μὴ μοῦ φύγῃ, χωρὶς νὰ τὸ νοιώσω.
Παναγιά μου, γιατρεψέ την ἢ ἄσε κι' ἐ [μένανε
στ' ἄχραντά σου τὰ πόδια νὰ λιώσω.

ΛΙΛΗ ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ ΙΑΚΩΒΙΔΗ

ΟΙ ΝΕΟΙ ΜΑΣ

[Ἀπὸ τὰ ποιήματα ἢ πεζὰ ποὺ στέλλονται στὰ Γραφεῖα τῶν «Παρασκηνίων» ξεκαθαρίζονται τὰ κάπως καλύτερα καὶ πιὸ τεχνικὰ καὶ δημοσιεύονται στὴ στήλη αὐτὴ τῶν «Νέων» ποὺ γιὰ πρώτη φορὰ ἐμφανίζονται στὰ Γράμματα. Ἂς ἐλπίσουμε πὼς μέσ' ἀπ' αὐτούς, ἴσως βγεῖ ἕνας καλὸς ποιητὴς κ' ἕνας ἀξιόλογος πεζογράφος. Τὰ τρία τοὐλάχιστον ποιήματα καὶ τὸ διήγημα ποὺ διαλέγουμε σήμερα, μᾶς δίνουνε ἀρκετὲς ἐλπίδες].

ΑΠΟ ΤΟΝ ΙΔΙΟ ΔΡΟΜΟ

Ὁ ψηλὸς κύριος, τυλιγμένος στὸ βαρὺ παλτό του, κόβει βόλτες ἀπάνω στὸ πεζοδρόμιο. Ἕνα ταξὶ περνάει. Φωνάζει :

— Σωφέρ... ἔ, σωφέρ...

Τὸ αὐτοκίνητο σταματάει σύριζα στὸ λιθόστρωτο. Ὁ κύριος ἀφίνει τὸ βαρύ του σῶμα νὰ πέσῃ στὸ ἀναπαυτικὸ τὸ κάθισμα. Γιὰ μιὰ στιγμὴ τὸ κεφάλι του γέρνει στὴ γωνιὰ τοῦ ἁμαξοῦ. Ὁ σωφὲρ γυρίζει γιὰ νὰ τοῦ ζητήσῃ τὴ διεύθυνση. Ἀναγκάζεται νὰ ρωτήσῃ δεύτερη καὶ τρίτη φορά. Μὰ ὁ ἐπιβάτης φαίνεται νάχῃ κλειστὰ τὰ μάτια. Μιὰ στιγμὴ ποὺ τ' ἀνοίγει, φαίνονται κόκκινα σὰν ἀπὸ κλᾶμμα καὶ χωμένα βαθειὰ στίς κώχες τους. Ἀκούγεται νὰ μιλάῃ.

—Διεύθυνση ; ὅπου θές... τράβα μπρός, πίσω... ὅπου 'ναι δρόμος. Φτάνει μόνο νάχῃς μπενζίνα.., ἔ ;...

Τὸν χτυπάει φιλικὰ στὸν ὦμο. Ὁ σωφὲρ δὲν ἔχει ὄρεξη ν' ἀκούσῃ κι' ἄλλα. Βάζει σὲ κίνηση τὸ μοτέρ. Ὁ ἀσφαλτωμένος δρόμος, μουσκεμμένος ἀπὸ τὴν ἀπόβραδη βροχή, κυλάει γιαλι-

στερὸς κάτω ἀπὸ τὶς ρόδες τοῦ ἁμαξοῦ. Κοντεύουνε μεσάνυχτα, οἱ δρόμοι ἐρημωμένοι, μόνο οἱ ἀστυφύλακες ποὺ γυρίζαν ἐδῶ καὶ κεῖ ἀργά, ἀργά. Βγαίνουν ἀπὸ τοὺς κεντρικοὺς δρόμους, μπαίνουν τώρα σὲ μιὰ πλατειὰ λεωφόρο 'Ο «κύριος» μένει χωμένος, ὅλη τὴν ὥρα, στὴ γωνιὰ τοῦ ἁμαξοῦ, τὰ χέρια χωμένα στὶς τσέπες τοῦ παλτοῦ, τὰ μάτια μισόκλειστα. Κάποια στιγμὴ τ' ἀνοίγει ὀρθάνοιχτα, κυττάζει μπρός του. Τὴν πλατειὰ τὴ λεωφόρο ποὺ περνοῦνε τήνε βλέπει μπρός του ἀτέλειωτη καὶ μόλις βρίσκονται στὴν ἀρχή. Σκύβει καὶ ρωτάει τὸν σωφέρ :

— Ἄκου, σύντροφε· τ' ὄνομα τοῦ δρόμου ποὺ περνᾶμε θὰ τὸ ξέρῃς...

Ὁ σωφὲρ μουρμουρίζει κάποιο ὄνομα. Ὁ κύριος 'σὰ νὰ θυμᾶται...

Στηλώνει πάλι τὰ μάτια μπρός. Τί ὄμορφα ποὺ κυλᾶνε πάνω στὴν βρεμμένη ἄσφαλτο... Τὸ κρύο τσουχτερὸ μὰ ὁ «κύριος» τυλιγμένος στὸ βαρὺ παλτό του δὲν τὸ νοιώθει καὶ τόσο .. Ὕστερα, ὅλη τὴν ὥρα συλλογιέται. Τώρα, φαίνεται νάχῃ κ' ὄρεξη γιὰ κουβέντα. Κάνει διάφορες ἐρωτήσεις στὸν σωφέρ, τὸν ρωτάει τὴν πατρίδα του, γιὰ τὶς δουλειές του, τελευταῖα γιὰ τὸ σπίτι του :

— Ἀλήθεια, ἔχεις φαμίλια, σύντροφε... Παιδιά, γυναῖκα...

Κάτι ἀπαντάει ὁ ἄλλος, μὰ ὁ «κύριος» δὲν φαίνεται ν' ἀκούῃ· ἡ προσοχή του ὅλη, μαζεμμένη στὴ δική του σκέψη. Δὲν παύει νὰ μιλάῃ.

—... Εἶν' ὄμορφο νἄχῃς φαμίλια, νὰ μὴν εἶσαι μονάχος σου στὸν κόσμο. Νὰ γυρίζῃς τὸ βράδυ σπίτι σου, κουρασμένος ἀπὸ τὶς δουλειὲς τῆς μέρας καὶ νὰ βρίσκῃς μιὰ καλὴ γυναικοῦλα, νὰ σέ προσμένῃ μὲ τὸ κέντημα, τὸ βιβλίο στὸ χέρι, κι' ἕνα ξανθόμαλο ἀγοράκι ποὺ νὰ τρέχῃ νὰ κρεμαστῇ στὸ λαιμό σου, νὰ γεμίσῃ τὸ πρόσωπό σου μὲ γλυκὰ φιλάκια...

Σταματάει μιὰ στιγμή, ρίχνει τὸ βλέμμα ἔξω πρὸς τὰ μπρός. Ἀτέλειωτος ὁ μεγάλος δρόμος... Ἀμέσως συνεχίζει ;

—. Μιὰ καλὴ γυναικοῦλα ποὺ τὴν λάτρευα.. Καὶ τὸ παιδί μου, τ' ἀγοράκι μου, ἕνα ἀγγελοῦδι μὲ χρυσὲς μπουκλίτες καὶ καταγάλανα ματάκια, ὅλο γέλια καὶ χαρές. Τὸ ξέρεις τὸ μικρό μου ; Ὄχι, βέβαια... Πῶς μποροῦσες νὰ τὸ ξέρεις· σὺ ἔχεις τὴ δουλειά σου, τὴν τάξη σου... Ἕνα πλάσμα σπάνιο, ποὺ λές... Τώρα πιὰ δὲν εἶναι ἤ, καλύτερα, ἔγιν' ἕνα ἀγγελουδάκι... Νά, δυὸ βδομάδες πιὸ μπροστὰ ποὺ τὸ περάσαμε ἀπ' αὐτὸ τὸ δρόμο. Ἡ γυναῖκά μου, ἡ καλή μου ἤ γυναικοῦλα, δίπλα μου, κρεμασμένη στὸ μπράτσο μου, κίτρινη, μισολυπόθυμη. Καὶ τὸ μικρό μας, μπροστά, μπροστά, ξαπλωμένο στὴν ὁλόλευκη κουνίτσα του... Μὲ καταλαβαίνεις ;...

Ὁ σωφὲρ κάτι μουρμουρίζει πού δὲν ἀκούγεται. Ὁ «κύριος», δὲν παύει νὰ μιλάει...

— Μείναμε δυὸ πιὰ στὸν κόσμο. Μά, στάσου, αὐτὸ τὸ δρόμο τὸν ξαναπέρασα δῶ καὶ λίγες μέρες, προχθές, θαρρῶ... Μ' αὐτὴ τὴ φορὰ μονάχος πιά... κ' ἡ γυναῖκα μου, μπροστά, μπροστά, ὅπως τὴν ἄλλη φορὰ καὶ τὸ μικρό μας... Ξαπλώθηκε κοντά του, δίπλα του, μιὰ ἀγκαλιὰ κι' οἱ δυό τους... Κι' ἐμένα... κι' ἐμένα μ' ἀφήσανε μονάχο... καταμόναχο... μὲ τὴν ψυχὴ στὰ χείλη... Μ' ἀφοῦς, σύντροφε ;...

Ὁ «σύντροφος» δὲν ἀπαντάει, κουνάει τὸ κεφάλι, σκύβει πάνω στὸ τιμόνι...

Ἀπρίλης 1926 ΒΛΚΗΣ Κ. ΤΡΟΠΑΙΑΤΗΣ

ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΤΟΥ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

Στὸ οὐράνιο σκήνωμα ὅπου στάθηκες,
Ψυχὴ μακαρισμένη,
Ἤρθαν οἱ σκλάβοι ποὺ τοὺς πόνεσες
Τριγύρω Σου θλιμμένοι.

Γιατί στὴ γῆν ὅπου ἀγωνίστηκες
Σὲ πολεμοῦσαν οἱ ἄλλοι
Κ' ἦσουν μονάχος καὶ περίλυπος
Στὴ ματωμένη πάλη.

Μὰ σὰν γονάτισαν κι ἀμίλητοι
Τὸν πόνο Σου ἀπεικάσαν,
Εἶδαν στὸ πλάϊ Σου τὴν κόρη Σου
Καὶ βαθιαναγαλλιάσαν !

ΑΡ. ΛΙΒΗΣ

ΗΤΑΝ ΓΡΑΦΤΟ ΣΟΥ!

Τὰ βάσανά σου ἀγωνεύτα...Σ' εἶχαν πικρὰ ξεγράψει
καὶ καρτεροῦσες τῆς ζωῆς φριχτὸ τὸ μαρασμό,
—ὥριμο στάχυ, ἀγροτικό, σὰν τὸ λιοπύρι ἀγάψει,
προσμένοντας ἀνένοιαστο τὸ χάρο θερισμό !...—

Τώρα, ποὺ ἡ φύση μᾶς σκορπᾶ λιβανωτοὺς καὶ μῦρα
κ' ἡ ἤβη τὸ χαμόγελο κ' ἡ νιότη τὴ χαρά,
Ἤταν γραφτό σου—ἀλίμονο !—σὲ συντυχαίνει ἡ [μοῖρα
καὶ τοῦ θανάτου σὲ κερνᾶ τὸν πόνο, σὰν περνᾶ...

ΣΤΟ ΨΥΧΟΜΑΧΗΜΑ ΤΗΣ

Κ' οἱ χτῦποι κ' ἡ ἀνάσα σου νεκρά, χαροδαρμένα
τὴν ὥρα αὐτὴ σωπάσανε κι ἀρχίζει μοιριολόϊ !
—Παρθένα μας!τὰ μάτια σου στὸν κῆπο πλανεμένα,
θωροῦν τάχα πῶς δάκρυσεν ἡ δάφνη μας κ' ἡ χλόη ;

Τὴν πλάση πῶς συντρόφεψε τὴ δόλια τὴ μανοῦλα
στὸ κλάμμα, στὸ παράπονο, στὴ μαύρη συνεριβή ;
Πρὶν φύγεις γιὰ τὰ μακρυνὰ κοίταξε τὴ βροχοῦλα,
πῶς σπέρνει δρόσο στὴ νωπὴ τοῦ τάφου σου τὴ γῆ!..

«Ἐλεγεῖα» Ἀθήνα 4-1926 Ρ. ΠΕΡΑΝΘΗΣ

ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΓΑΛΛΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

ΠΩΛ ΜΟΡΑΝ

Ὁ Πὼλ Μοράν γεννήθηκε τὸ 1888 στὸ Παρίσι. Τελειόφοιτος τῆς Νομικῆς καὶ τῶν Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν φεύγει γιὰ τὸ Μόναχο. Τὸν ξαναβρίσκουμε τὸ 1907 στὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Ἐντιμπόρο τῆς Σκωτίας καὶ τὸ 1909 φοιτητὴ στὴν Ὀξφόρδη. Τὸ 1913 περνάει πρῶτος τὸ διαγωνισμὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν, κ' εἶναι τώρα ἀνώτερος διπλωματικὸς ὑπάλληλος τῆς Γαλλίας.

Ὡς τὸ 1919 δὲν εἶχε δημοσιέψει τίποτε ἀκόμη καὶ πρωτοεμφανίζεται μὲ δυὸ ποιητικὲς συλλογὲς τοῦ ἐξωφρενικώτερου καὶ ἀναρχικώτερου μοντερνισμοῦ. Ἀπὸ τότε ὡς σήμερα ἔχει δημοσιέψει πέντε τόμους διηγήματα κ' ἕνα ρομάντζο (Lewis et Irène) ποὺ ἔχει ἑλληνικὴ ὑπόθεση καὶ περιστρέφεται γύρω στὸ ἀνύπαρχτο πρόσωπο ρωμιᾶς διαβολογυναίκας τραπεζίτισσας καὶ μεγαλοεπιχειρηματίας ἀριστοκρατικῆς οἰκογενείας τῆς Τεργέστης. Τὸ ρομάντζο αὐτὸ παρ' ὅλη τὴν τερωστία ἐπιτυχία του θεωρεῖται ἀτυχημένο στὴ σύνθεσή του, κατὰ τἆλλα ὅμως εἶναι ἀπολαυστικώτατο καὶ δείχνει βαθειὰ γνώση τῆς σημερινῆς Ἑλλάδας καὶ τῶν ἑλληνικῶν πραγμάτων.

Τὸ βιβλίο τοῦ ὅμως ἐκεῖνο ποὺ τοῦ κέρδισε τὴ φήμη καὶ τὴ γενικὴ ἀναγνώριση εἶναι τὸ «Ouvert la nuit», ἡ δεύτερη κατὰ σειρὰ συλλογὴ διηγημάτων τοῦ ποὺ βγῆκε τὸ 1922. Μὲ τὸ βιβλίο του αὐτὸ ὁ Μοράν ἀνακηρύχτηκε ὁ ἀνανεωτὴς τοῦ γαλλικοῦ διηγήματος. Σπάζει ὅλα τὰ γνωστὰ καλούπια : νέα σύνθεση, νέο ὕφος, νέα θέματα, νέα γλῶσσα. Ἀναλύει, συνθέτει, περιγράφει, συγγράφει, προκαλεῖ τὸ γέλιο μὲ τὸν πρωτοτυπώτερο καὶ προσωπικώτερο τρόπο.

Ταξιδεμένος καὶ πολύγλωσσος ἀναστατώνει μπροστά μας ὁλοζώντανες ὅλες τὶς ἐθνότητες ποὺ γνώρισε, μὲ πινελιὲς ἁδρές, γοργές, συναρπαστικές, σχεδὸν κινηματογραφικές, μὰ ποὺ ἀρκοῦν γιὰ νὰ μᾶς δώσουν μιὰ ἀλησμόνητη εἰκόνα τῆς κάθε χώρας μὲ τὴ φύση της, τὸ λαό της, τὶς ἰδιοτροπίες του καὶ τὴν ψυχοσύνθεσή του.

Ἕνας κοσμοπολιτισμὸς πρωτότυπος, πρωτόφαντος πλημμυρίζει πέρα ὡς πέρα ὅλο του τὸ ἔργο, σημαδεμένος βαθιὰ μ' ὅλη τὴν ἀνησυχία, τὸ ἀνακάτωμα καὶ τὸ ἀναστάτωμα ποὺ μᾶς ἄφησε ὁ πόλεμος.

Ὁ Μοράν, περισσότερο κι' ἀπ' τὸν Ζιροντοῦ καὶ τὸν Βαλερὺ Λαρμπώ, εἶναι ὁ ἀπαράμιλλος κοσμοπολίτης μεταπολεμικὸς Γάλλος συγγραφέας.

Γ. ΒΟΥΓΑΣ

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

«Μέσα στὴν Κόλαση»

Εἶναι ὁ τίτλος τοῦ νέου σατυρικοῦ μυθιστορήματος τοῦ συγγραφέως τῶν «Ἀλανιάρηδων» κ. Δημοσθένη Ν. Βουτυρᾶ. Χωρίζεται σὲ τέσσερα μέρη, τέσσερις κύκλους, κατὰ τὸν Δάντε, καὶ ἀποτελεῖται ἐν ὅλῳ ἀπὸ 230 σελίδες. Εἶναι μιὰ δυνατὴ σάτυρα τῆς σύγχρονης κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς ζωῆς, σάτυρα καυτερὴ σὲ μερικὰ μέρη καὶ ἀλλοῦ, (ὅπου περιστρέφεται σὲ πρόσωπα καὶ κείμενα τῆς φιλολογικῆς μας ζωῆς), σάτυρα γεμάτη χιοῦμορ, γέλιο, ἀνοιχτὴ καρδιά. Ἀπὸ τὶς σελίδες τοῦ νέου αὐτοῦ μυθιστορήματος παρελαύνουν ὅλοι σχεδὸν οἱ γνωστότεροι παλαιοὶ καὶ νέοι λογογράφοι μας, ὅλοι μὲ τὰ ἀληθινὰ ὀνόματά των, τὰ καπρίτσια καὶ τὶς συνήθειές τους. Καὶ ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἄποψη ἀκόμη τὸ βιβλίο τοῦ κ. Βουτυρᾶ εἶναι ἀξιανάγνωστο. Προσθέτει νέες σελίδες στὴν Ἑλληνικὴ διηγηματογραφία.

Ἡ ἔκδοση τοῦ «Μέσα στὴν Κόλαση» ἔγινε μὲ ἔξοδα τοῦ συγγραφέως. Τιμὴ τοῦ βιβλίου δρχ. 25.

«Δεκάτη τρίτη ὥρα»

Νὰ ἕνα βιβλίο ποὺ θὰ μποροῦσε ἴσως καὶ νὰ μὴ βγεῖ χωρὶς νὰ ζημιωθοῦνε τὰ Νεοελληνικὰ Γράμματα. Ἄλλωστε καὶ ὁ ἴδιος δημιουργὸς δηλώνει στὸν πρόλογο πὼς ὅ,τι συμπεριλαμβάνεται στὶς σελίδες αὐτὲς «δὲν ἀντιπροσωπεύει ἐκεῖνο ποὺ ἀναζητᾷ σήμερα».

Καὶ αὐτὸ εἶναι ἀλήθεια. Ὁ κ. Ἄλκης Θρύλος χαρίζει τελευταῖα ἕναν ὁποσδήποτε λαμπρὸ δόμο μὲ τὴν κριτική του, ἐντελῶς διαφορετικὸ ἀπὸ κεῖνον ποὺ μᾶς παρουσιάζει στὴν καθαρῶς δημιουργικὴ ἐργασία του. Φαίνεται ἡ ἀδυναμία (καὶ τοῦτο βέβαια ὀφείλεται στὴν ὁλοσχερῆ ἔλλειψη ταλέντου) τοῦ κριτικοῦ νὰ ἐφαρμόσει ὅ,τι διδάσκει. Καὶ σ' αὐτὴ τὴν περίπτωση δὲν καταλαβαίνουμε, ἀλήθεια, γιατί κατέκρινε ὁ κ. Ἄλκης Θρύλος τὸν ποιητὴ Ἀλεξίου, ποὺ ὑπέπεσε στὸ ἴδιο ἁμάρτημα, νὰ ἐκδόσει δηλαδὴ σὲ βιβλίο ποιήματα ποὺ τὰ ἔχει ἀποκηρύξει.

Μυστήριο κάποτε ὁ μηχανισμὸς τοῦ ἐγκεφάλου τῶν ἀνθρώπων !

«Βιβλιοθήκη Ὠφελίμων Γνώσεων»

Ἡ Βιβλιοθήκη Ὠφελίμων Γνώσεων τοῦ Ἐκδοτικοῦ οἴκου Γιανιάρη, ὁδ. Σοφοκλέους 3, πρόκειται νὰ συμπεριλάβει σὲ μικρὰ κομψὰ βιβλιαράκια ὅ,τι ὡραῖο καὶ ὠφέλιμο ἔχει παρουσιάσει μέχρι σήμερα ἡ Ἀνθρώπινη Ἱστορία, Ἐπιστήμη καὶ Τέχνη. Αὐτὸ ἀποδεικνύουν τοὐλάχιστον οἱ ὡς τὰ τώρα ἐκδόσεις τῆς βιβλιοθήκης αὐτῆς ποὺ ἄρχισαν μὲ τὰ ἑξῆς βιβλία :

α') Ἡ ζωὴ τοῦ Κωνσταντίνου Παλαιολόγου.
β') Τὰ ζῶα στὸ ἐδάφιον τοῦ κατηγορουμένου.
γ') Αἰφνίδιοι θάνατοι στὴν Ἱστορία.

Ἡ ἐκλογὴ καὶ ἡ ἐπεξεργασία τῶν ἔργων γίνεται ἀπὸ ἐκλεκτοὺς μεταφραστὰς καὶ συγγραφεῖς.

Κάθε βιβλιαράκι δρχ. 5.

«Σύννεφα στὸ Γέρμα»

Ὁ ποιητὴς κ. Γ. Δελῆς ποὺ μᾶς ἔδωσε πρὸ πέντε ἐτῶν δείγματα τῆς ποιητικῆς του ἀξίας μὲ τὴν πρώτη ποιητικὴ συλλογή του «Ἀ π ά ν ε μ α β ρ ά δ υ α», ἔφερε αὐτὲς τὶς ἡμέρες στὸ φῶς νέα λυρικά του τραγούδια μὲ τὸν τίτλο «Σ ύ ν ν ε φ α σ τ ὸ γ έ ρ μ α».

Τά χαρακτηρίζει μιὰ λεπτὴ μελαγχολία καὶ λυρικὴ ἔξαρση καὶ μιὰ σκοτεινάδα,—ἐπίδραση ἀπὸ τὴ Γερμανικὴ ποίηση.

Ἐκφραστικὰ εἶναι τὰ δύο μοντέρνα σκίτσα τοῦ ζωγράφου κ. Παρθένη.

Τιμὴ τοῦ βιβλίου δρχ. 30.

«Νέα Ἑστία»

Συντηρητικὸ περιοδικό, μὲ διευθυντὴ τὸν κ. Γρηγ. Ξενόπουλο, χωρὶς κανένα πρόγραμμα καὶ κατεύθυνση ἐκτὸς πῶς νὰ κολακέψει ὅλα τὰ γοῦστα τοῦ κοινοῦ τὴν κάθε μερίδα τῆς κοινωνίας. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ γλωσσικὴ ἀναρχία ποὺ βασιλεύει κεῖ μέσα καὶ ποὺ δὲν ἐπιτρέπεται, φανταζόμαστε, νὰ ὑπάρχει ὅταν διευθυντὴς τοῦ περιοδικοῦ δὲν εἶναι κανένας κοινὸς ἐπιχειρηματίας ἀλλὰ ἕνας λογογράφος—καὶ μάλιστα τέτιος σὰν τὸ συγγραφέα τῆς «Ἀναθρεφτῆς» καὶ τοῦ «Κακοῦ Δρόμου».

Ἡ «Νέα Ἑστία», πατάει μᾶλλον στ' ἀχνάρια τῶν «Παναθηναίων». Ἂς τῆς εὐχηθοῦμε μακροζωΐα καὶ ...καλὰ κέρδη!

«Φιλότεχνος»

Ὁ «Φιλότεχνος» τοῦ Βόλου παρουσιάζει στὴ τελευταία του τεύχη μιὰ σταθερὴ ἐξέλιξη, ποὺ ὀφείλει κάθε φιλαναγνώστης νὰ τὴν προσέξει. Συγκεντρώνει, ὅσο τὸ δυνατόν, ὕλη ἐκλεκτὴ καὶ πρωτότυπη, ἀνάμεσα στὴν ὁποία ξεχωρίζουνε οἱ μελέτες τῆς κ. Χατζημιχάλη περὶ Ἑλληνικῆς Λαϊκῆς Τέχνης, τοῦ Σπαταλᾶ περὶ Σολωμοῦ καὶ πολλὰ ἄλλα καλὰ δημοσιεύματα. Γράφεται πέρα ὡς πέρα στὴ δημοτική.

Ὡς ἐμφάνιση εἶναι ἀπὸ τὰ καλλιτεχνικώτερα περιοδικὰ τοῦ τόπου.

Κάθε τεῦχος τιμᾶται δραχ. 12.50

«Φύλλα τέχνης»

Ἀπὸ τὸ «Φραγκέλιο» ἐξεδόθησαν σὲ μικρὰ καλλιτεχνικὰ φυλλάδια ὁ «*Ἀντώνιος καὶ Κλεοπάτρα*» τοῦ Σαίξπηρ, διασκευὴ τοῦ Βέλμου μὲ ξυλογραφίες τοῦ Παπαλουκᾶ, ὁ «*Μπετόβεν*» μὲ ξώφυλλο φροντισμένο ἀπὸ τὸν ἀρχιτέκτονα Φώτη Νικολούδη καὶ οἱ «*Ἑσπερινοὶ Περίπατοι*» μὲ σκίτσα τοῦ Δημήτρη Μαγκλιβέρα. Κάθε βιβλιόφιλος πρέπει νὰ τ' ἀγοράσει. Δὲ θὰ ζημιωθεῖ.

ΔΗΜΟΣ ΣΤΡΩΤΟΣ

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

— Τὴν ἐποχὴ ποὺ διάφορα μεγαλόσχημα περιοδικὰ μὲ φιλολογικοὺς διευθυντὰς καὶ μὲ κεφάλαια κατατεθειμένα σὲ Τράπεζες βλέπουνε τὸ φῶς τῆς ζωῆς πρωΐαν μόνην, ὅσο ζοῦνε τὰ ρόδα, τὸ περιοδικὸ αὐτὸ ποὺ ἐκδίδεται μόνον καὶ μόνον χάρις στοὺς κόπους καὶ τὶς θυσίες δύο ἀνθρώπων, εἰσέρχεται ΣΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟΝ ΑΠΟ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΤΟΥ ΕΤΟΣ.

Τί σημασία ἔχει αὐτὸ καὶ τί προσφέρουν τὰ «Παρασκήνια» στὴν κίνηση τῶν Ἰδεῶν, τῶν Γραμμάτων καὶ τῆς Τέχνης, ἀφήνομε τοὺς ἀναγνῶστες μας νὰ τὸ κρίνουν. Ἐμεῖς συνεχίζομε τὴν προσπάθειά μας μὲ τὴν ἐλπίδα ἢ μᾶλλον τὴ βεβαιότητα ὅτι δὲν μπορεῖ παρὰ κάτι καλὸ νὰ προκύψῃ μιὰ μέρα.

— Ὁ κ. Ξενόπουλος ἀπήντησε μέσῳ τῆς «Νέας Ἑστίας» στὸ δημοσιευθὲν εἰς τὰ «Ἡλύσια» ἄρθρο τοῦ ἀρχισυντάκτου μας κ. Πάνου Δ. Ταγκοπούλου «Δημοτικισμὸς καὶ Ἀριστοκρατία τῆς Τέχνης». Ἀλλὰ μολονότι ἔχει «*ἀρκετὰ γυμνασμένη τὴ σκέψη*», δὲν θέλησε ὁ ἀγαπητὸς λογοτέχνης νὰ καταλάβῃ οὔτε λεξοῦλα ἀπὸ τὸ ἄρθρακι αὐτό. Ὁ κ. Ταγκόπουλος ἐπιμένει ὅτι ὑπάρχει προλεταριάτο τῶν Γραμμάτων», ὅτι γίνεται μεγάλη, ἀφάνταστη ἐκμετάλλευση τῆς διανοητικῆς ἐργασίας ἀπὸ τοὺς Ἐκδότες, ὅτι εἶναι ἐποχὴ ὀργανώσεως καὶ πάλης, καὶ ὅτι τέλος τὰ περὶ Ἀριστοκρατίας τοῦ Πνεύματος εἶναι τερτίπια καὶ μαραφέτια ποὺ δὲν ἔχουνε πέραση σήμερα. Ἄλλο ζήτημα τώρα ἐὰν ὁ συγγραφέας τῆς «Ἑλλας Βιολάντη» παρουσιάζεται ὑπέρμαχος τῶν Ἀστικῶν Ἰδανικῶν καὶ *καυχᾶται ἀντὶ ν' ἀγανακτεῖ, ὅτι ἐπλούτισε ἄλλους μὲ τὴν πνευματικὴ ἐργασία του!...*

Ὁ κ. Κολλάρος τί λέει;

— Σὲ λίγες ἡμέρες κυκλοφορεῖ ἡ πρώτη σειρὰ τῶν Θεσσαλικῶν διηγημάτων τοῦ συνεργάτου μας κ. Γ. Βαλταδώρου μὲ τὸν τίτλον «Ὅσοι ζήσουν».

—Οἱ Δελφικὲς ἑορτὲς καὶ εἰδικώτερα ἡ παράσταση τοῦ «Προμηθέως,», ἀπετέλεσαν γεγονὸς ἀξιοσημείωτο γιὰ τὴν καλλιτεχνικὴ κίνηση τοῦ τόπου μας. Ἡ Ἑλλάδα ἀπέκτησε εἰς Συρακοῦσες της. Καὶ τοῦτο ὀφείλεται στὸ δημιουργικὸ δαιμόνιο τῶν Σικελιανῶν, ποὺ αὐτὴ τὴ φορὰ κυριολεκτικῶς ἐθαυματούργησε.

— Ἐξεδόθη ἡ «*Σκηνοθεσία*», διάλεξη τοῦ κ. Μ. Κουνελάκη, ποὺ ἔγινε στὴν αἴθουσα τοῦ «Ὠδείου Ἀθηνῶν» στὶς 13 Ἀπριλίου 1927.

— Ἐπίσης μία ἐνδιαφέρουσα μελέτη τοῦ κ. Ν. Γιαννιοῦ μὲ τὸν τίτλο Δημοτικισμὸς καὶ Σοσιαλισμός.

— Στὴ μετάφραση τοῦ Ντελτέιλ, ποὺ δημοσιεύθηκε στὸ προηγούμενο τεῦχος, μείνανε τὰ παρακάτω λάθη, ποὺ καλὸ εἶναι νὰ διορθωθοῦνε:

Σελ. 15 στίχος 30 εὔνοια ἀντὶ ἔννοια.
» 17 στίχος 17 ἄγγιγμα ἀντὶ ἄγγελμα.
» 17 στίχος 54 ἀφάνεια ἀντὶ ἐπιφάνεια.

ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΣ ΤΗΣ ΥΛΗΣ ΤΩΝ "ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΩΝ,, Ο κ. ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ, Ὁδὸς Διδύμου 36—Ἀθῆναι.

Καταστήματα ὁμογενῶν μας ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.—Αἰγύπτου.

ΙΩΑΝ. Κ. ΣΑΒΒΙΔΗΣ
Ἔμπορος καὶ ἐργοστασιάρχης Γύψου
Ἀποθήκη διαφόρων εἴνων καὶ προϊόντων Κύπρου
Ἐργοστάσιον καὶ Γραφεῖον
Ἐν Λεμεσῷ Κύπρου
Κεντρικὴ ἕδρα ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ
ὁδὸς Γκάϊτ ἐλ Γκόχαρ ἀρ. 15

Ἀρτοπωλεῖον καὶ διάφορα εἴδη Μπισκότων
Δ. ΜΑΝΑΛΗΣ
Ὁδὸς Ἑλληνικοῦ Νοσοκομείου 11

Μέγα ἠλεκτροκίνητον Καφεκοπτεῖον
«Τὸ Ἄνθος τῆς Μόκας»
ΧΡ. Σ. ΧΡΙΣΤΟΦΙΔΗΣ
Ὁδὸς Νουβὰρ Πασᾶ ἀρ. 1. Ἀλεξάνδρεια

ΜΕΓΑ ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΕΙΟΝ
ΑΔΕΛΦΩΝ ΛΕΜΟΝΙΑ
Τὸ καλίτερον τῆς Ἀνατολῆς
44—Ὁδὸς Κασρ—ελ—Νιλ—44

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΜΑΥΡΑΚΗΣ
Ἐμπορορράπτης —Δίπλωμα Παρισίων
Ὁδὸς Ἑλληνικοῦ Νοσοκομείου 4

Καταστήματα ὁμογενῶν μας ἐν Ἰσμαΐλία

ΛΟΝΤΟΝ ΧΑΟΥΣ
Νεωτερισμοὶ: ΒΡΕΤΟΣ καὶ ΠΟΛΙΤΗΣ

ΜΙΧΑΗΛ ΧΡΙΣΤΟΦΙΔΗΣ
Μηχανικὸς ἠλεκτρολόγος
48—Ὁδὸς Νεγρέλλι—48

Α. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ
Πράκτωρ—Ἔμπορος
Ὁδὸς Λέσσου

ΤΑΝΓΡΕΔΟΣ ΒΙΤΕΛΗΣ
Τραπεζιτικὰ

ΔΗΜ. ΒΟΝΑΠΑΡΤΗΣ
Μπαζὰρ "Οτομα»

Καταστήματα ὁμογενῶν ἐν Σουὲζ

ΔΗΜΟΣΘ. ΚΑΡΙΚΙΔΗΣ
Universal Grocery Stores
Ὁδὸς Κολμὰρ

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ Π. ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ
Οἶκος ἱδρυθεὶς τῷ 1875

Ἀρτοπωλεῖον
ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΣ Ι. ΧΡΥΣΑΦΗΣ
Πὸρτ Τουφὶκ

Γ. & Ι. ΚΟΣΜΑΤΟΣ
Νέα Ἀγορά
Ὅλα τὰ εἴδη ἐνδυμασίας—Ἐπιπλώσεων κλπ.

Εἰς τὸ προσεχὲς συνέχεια

ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΙΚΗ-ΚΟΜΦΕΤΟΠΟΙΓΙΑ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ & ΧΡΗΣΤΟΥ Κ. ΓΩΓΟΥ

ΤΗΛΕΦ. 5—31
» 8—71

Ἐργοστάσιον: *ΟΔΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ*
Καταστήματα: *ΟΔΟΣ ΚΑΛΑΜΙΩΤΟΥ 18*
ΔΕΞΦ. ΥΜΗΤΤΟΥ ΠΑΓΚΡΑΤΙ

ΚΟΥΦΕΤΑ
Διὰ γάμους
ἀρραβῶνας
βαπτίσεις

ΤΥΠΟΙ
ΑΒΑΝΑ
ΑΙΤΝΑ
ΑΒΟΛΑ
ΓΩΓΟΥ

ΦΡΟΥΙΤΛΑΣΣΕ
Βερύκοκα
Ἀχλάδια
Κίτρα
Νερατζάκια
κλπ.

ΟΛΑ ΤΑ ΕΙΔΗ ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΙΚΗΣ

ΜΥΡΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ Ι. ΦΛΕΡΙΑΝΟΥ

ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ – ΣΤΟΑ ΕΡΜΕΙΟΥ 6

Ἅπαντα τὰ καλλυντικὰ εἴδη: Ἀρώματα, Πούδρες, Σάπωνες τῶν Παγκοσμίου φήμης Ἐργοστασίων.

Πώλησις Λιανική καὶ Χονδρική

Ζητήσατε παντοῦ Βερνίκια ὀνύχων Ritta.

ΨΙΛΙΚΑ & ΕΙΔΗ ΠΟΛΥΤΕΛΕΙΑΣ

Δ. Ι. ΠΑΠΟΥΛΙΑ

64—ΟΛΟΣ ΕΡΜΟΥ—64

Τσάντται Γυναικῶν
Κάλτσαι Παίδων Ἀνδρῶν
Κτέναι—Κτενάκια
Μανδύλια
Πούδραι
Καλλυντικὰ Εἴδη
Γυναικείου Στολισμοῦ